

THE
S
H
I
N
G
C
O
R
U
S

Nr. 5
19 40

S I S U :

	<i>Lhk.</i>
OLEV MIKIVER — Laul kavalast merehädalisest	129
OSKAR UDEKÜLL — Tuhanded noored	131
M. PÄRT — Värvipintsliga kodu kaunistamas	133
EDGAR VELBRI — Vabaõhulavadest	134
FRIEDA SELG — Jakob Vanase elutöö ja surm	135
H. TANN — Tähelepanu jalgrattur!	137
V. JOHANSOO — Saatuse teedel	139
A. GALLEN-KALLELA — Meie toitlusest	145
RIITA HANSEN — Õigus või jõud?	147
JOH. RAIDLA — Kohamuistendite kogumisele	148
E. SIBUL — Mina õpiringi tuleviku kujundajana	149
O. UDEKÜLL — Ääremärkmeid Läti Võimlejate päevilt	152
A. M. — Rahvakonservatoorium	153
A. M. — ÜENÜ laulukoorijuhtide päev	153
IVAR PAULSON — Kahe patuse tee	153
A. LEIUMAA — Noorsoolased murdmaajooksul	154
A. L. — Jalgpall veereb	154
A. L. — Spordikilde ÜENÜ-st	154
MALE	155
ASO REIVIK — Edasiõppimise võimalusi	156
ÜENÜ osakondade teateid	159
KAANEL — Torupilli Peeter oma pilliga.	

HIND 30 SENTI

EESTI NOORUS

KUPSE NOORSOO VABAHARIDUSTOO AJAKIRI

Nr. 5

TALLINNAS, 17. MAIL 1940. A.

XII AASTAKÄIK

Laul kavalast mereküdalisesest

Illustreerinud autor

OLEV MIKIVER

Kesk mahajäetud ulgumerd
on sammal suitsu, tuld ja verd;
sääl hullab leek, sääl möirgab raev—
see põrguks muutund põlev laev.

Ta tekk on tulikumaks köet,
saand mastest kõrvetavad söed,

kuid merel ümberringi
ei laeva, päästvaid hingi.

Küll meeskond võitleb nagu raud,
ving verele lööb silmalaud,
kuid igäüks pea surma vend
nii teatab sädemete lend.

Kas unustand siis iga maat,
et plokkidel on päästepaat,
mis, leekidest kui välja kist,
viiks mehed kõik sest helvetist?!

Ei, vapraid võitnud sünge tusk,
ei õhuta neid elu usk,
sest päästepaadi õnetu
sõi kiirelt tule himur suu.
Kuid väike vene kiiluvees —
miks sääl ei istu ükski mees?

Võiks päästa mõne elu,
nüüd näib kui hüljat lelu.

See lõpu teeks kuid meeste aul;
neil, kuule, kõmab huulilt laul:
„Kas surma kõik või mitte üks
ja häda sel, kes nüüd argpüks!“

Käib sestap tulle vee laviin,
tööd vehib rakus käte liin —
ei aega pühki higi,
sest hukk on päris ligi.

Sääl sala ilmub kajutist,
näe, ahtrissegi hiilib vist
üks kuju kühmas, luurel pilk, —

ta paati laskuma on vilk, —
ning tollidesse seadub aer.
Ta lõustal alatu on naer
kui ühmab läbi kurgu:
„Need lollid sinna surgu!“

Ehk säält, kus vaevles vetelind,
küll paku ruttas sõudja ind,
ei pääsnud silmist valvavaist
ja sajatusist salvavaist.

Nii rühkis sõuda tundi kaks,
öö jõudis, käsi puhkamaks
ta aere tõstma haardus...

Sääl — ehmatusest tardus:

Kuu võikas muinasjutusäras
näis vaikses ulmas paadipäras
üks kummaline vanaätt
ta poole sirutavat kätt.
Hall habe õõtsus nagu lumm
ja silmakoopais karje tumm,
mis jahmund sõudjal võõris
kui hinge kinni nõõris.

Taat ülemaine avas suu;
hää! kajas vaikne, lõpmatu:

„Su Elu Raamatus on read,
et täna vastust andma pead,
sa vennareetur, täis on ring,
sind haaravad su teod kui ling!

Kuis räägid sõnu häid,
nii surmateed ka käid.“

See kõne sõudjal' lootust tõi:
eks võidelda ju ikka või!
Võib mõttest saada mõök ja kilp,
kui targalt seada iga silp.
Ta kohtlasest ep olnud soost —

nii välja saaks ehk veidrast loost.
Pilk täheparve puuris,
kui hüüdis sõnus suuris:

„Las sureb hani kirve all,
lend kotkal vaba üleval;
las vajub porri sant ja kark,
on kõrgemal sest mõttetark.
Ma olen teadijate tõust;
kui vägevail on puudu nõust
ma ainus siis, kel võim,
et päästa rahvas, hõim!

Seepärast mul see tühine,
kas oli tee meil ühine;
võis vanne kõita laevureid,
kuid mina valida võin teid!“
Taat igiaegne, kaardusõlg,
ei naeratand, vaid silmis põlg:
„Su sõnades küll rammu,
ent tarkus läind säält ammu.

Sa jäta targutused, sest
hirm üksnes keelda inimest
võib hääbumisest surmajões!
Sa eksisid ses viimses tões!

Sa pole siiski küllalt hull,
et põrgukatel paras sul;
siin pole kahtlust minutiks —
saad põrgu ületrimmeriks.“

Ja kadus ahtrist lummus,
paat vastu põhja kummus.

Jäi kajama veel kooljanaer,
kuukiirte laincis läikles aer.
Lõi roosatama pilvetutt,
see kuulutas uut hommikut,
kuid all, kus sinimustad veed,
mees põrgu poole otsis teed,

Tuhanded noored on valmis esinemiseks ÜENÜ noorsoopidustusil

Nagu ÜENÜ tegelastel teada kursuste, koosolekute-nõupidamiste ja ringkirjade, laiematel hulkadel aga ajakirjanduse kaudu, toimuvad Tallinnas 15. ja 16. juunil ÜENÜ Noorsoopidustused, millised peetakse ÜENÜ XX aastase tegevuse tähistamiseks.

ÜENÜ kui organisatsioon on kahekümne aasta jooksul eelkõige kõikidele Eestis ideelisel alusel teotsevaile organisatsioonidele olnud juhtide ja tegevliikmete ettevalmistavaks võimsaks kooliks. Seejuures on tulnud tal terve rida aastaid neid ja paljusid teisi suuri ülesandeid noorsooliikumise alal täita peagu üksinda, saamata seejuures isegi väärilist tunnustust. See kõik ei suutnud pidurdada organisatsiooni järjekindlat arengut, vaid ÜENÜ oma mitmepalgelise tegevusega, tunnustades seejuures üheväärsust ja andes endaalgatusele õige koha tungis oma osakondade kaudu isegi üle kodumaa piiride.

Nüüd, mil noorsooliikumine juba aastaid on muutunud üheks hinnatavaks ühiskonnaliikumise osaks ka ametlikus korras, näib välistelt kõrvaltvaatajale, et ÜENÜ ei oma vast enam seda positsiooni, mida aastaid tagasi ja nagu suudaks teda asendada mõni teine organisatsioon. Kõik oleneb muidugi sellest, kas meie hindame ühes organisatsioonis sisu või välist efekti.

ÜENÜ on organisatsioon, kus esmajoones hinnatakse sisu. Selles peitub ka tema ürgne jõud.

Mõni aasta tagasi mitmed keskorganisatsioonid ja keskused asusid noori organiseerima, lootes selle kaudu oma organisatsioonile vastava meelsusega ja ettevalmistusega kindlat järelkasvu. Noorte juhid kandvamas osas aga puudusid.

Loomulikult tuli siin ÜENÜ-I kui aastaid noortega tegeleval ja juhte ettevalmistaval organisatsioonil kanda ootamatult lühikese aja jooksul suuri üleandmisi juhtide näol. Lühikese ajaga tekkisid, eriti maale sajad noorte koondised, juhte aga polnud vastavalt võtta ja ÜENÜ-I koos väheste teiste organi-

Kaks ÜENÜ meesvõimlejat vaba aega mõõda saatmas II Eesti Mängude ajal

satsioonidega tuli need kohad täita. Paljudes kohtades ei lepitud mitte üksi juhtide saamisega vaid tuli anda „kaasavaraks“ ka terveid tegevusharusid ja rühmi.

ÜENÜ-d pole suutnud panna see erakorraline ja kiiretempoline juhtide äravool viimaste aastate jooksul hekkekski seisatama, vaid on kiiresti kohanetud olukorraga, et ÜENÜ-l ei tule mitte üksnes täiskasvanuid rakendavaile organisatsioonidele valmistada ette aktiivliikmeid ja juhte vaid tuleb samaaegselt anda nii liikmeid kui juhte suures hulgal ka noorsooorganisatsioonidele.

Kõigest sellest hoolimata, et tegevliikmete ja juhtide ettevalmistamine ja üleandmine teistele organisatsioonidele nõuab palju tööd ja muret ning väliselt ei osata siin midagi kirjutada ÜENÜ arvele, on ÜENÜ jäänud ka praeguses organisatsioonide võrdluses esirinda.

Tuletame siinkohal vaid meelde, et meie üleriigilised ettevõtted nagu I ja II Eesti Mängud, kus ÜENÜ-d esindasid tuhanded võimlejad-rahvatantsijad, viimane laulupidu, kus oli väljas üle poolesaja ÜENÜ laulukoori, rääkimata maakondlikest pidustusist ja muudest üritusist.

Ka praegu vastu minnes oma iseseisvatele päevadele, Tallinnas toimuvatele ÜENÜ Noorsoopidustusitele, võime öelda, et sääraseid päevi suudab sisustada ainult ÜENÜ.

Märgin vaid mõningad arvud, mis küllalt peaksid andma ka kõrvaltseisjale selge pildi selle organisatsiooni läbilõikest.

Pidustusile väljatulekuks on oma nõusoleku annud 70 ÜENÜ laulukoori 1800 lauljaga, 103 rahvatantsurühma 1420 rahvatantsijaga, 70 naisvõimlemise rühma 780 võimlejaga, 64 meesvõimlemisrühma 620 võimlejaga. Kaugemad osakonnad sõidavad välja, kui rühmade väljatoomine raskendatud, vaid esindustega

ja lippudega. Kui arvestada veel, et sellele lisandub ÜENÜ 3800 aktiivsportlase paremiku jõukatsumine nii kergejõustikus, võrkpallis kui ka jalgpallis, mis omakorda vaidlematult töötab kujuneda huvipakkuvaks Pealegi kui ÜENÜ ridades on terve rida rahvusvahelise kuulsusega kergejõustiklasi nagu Kuuse, Kaldre, Tungal, Piisang, Hallik, Sams, Hurt, naistest Uus, Arras ja paljud teised, võrkpallis on ÜENÜTO ühtlasi Eesti meistriks ning jalgpallimeeskond Liidu klassi koosseisus. Tubli tasemega võistlejad nii mehed kui naised saavad aga maalt ja üle aastate stardib ÜENÜ spordivägi üheskoos oma organisatsiooni suurpäevadel.

Igatahes 15. ja 16. juuni on kujunemas päevadeks, mis pakub rikkalikke elamusi tuhandeile ÜENÜ tegelasile kui ka arvukaile päeva külastajaile.

Andku need päevad ka vastuse neile, kes julgevad arvata, et ÜENÜ on vaid ilutsev organisatsioon — kus vaid tantsitakse, võimeldakse, sporditakse ja lõbutsetakse.

ÜENÜ noorus tuleb pealinna kokku keset kibedat tööaega, tuleb kokku mitte lapselikus rõõmutuhinas lihtsa uudishimu järele, vaid mitmed tuhanded ÜENÜ tõsise töövaimuga karastatud noored naised ja mehed tulevad siia ÜENÜ sünnikohta kokku selleks, et väljendada oma julges esinemises, hääs koostöös ja teotades oma kõikumata valmisolekuga ÜENÜ liikumist edasi viima, mis on kasuks kogu rahvale ja riigile. Ärgu unustatagu, et need noored — ÜENÜ naised ja mehed — ei tegele mitte üksnes ülaltoodud aladega, vaid nad on eelkõige igati oma kodus hääd teinimesed, väljendugu see siis heinamaal, künnipõllul, kraavitöödel, karjalaudas, köögis või mujal — ka nende aladega teotsemisel hindavad ÜENÜ noored rohkem sisu kui välist efekti.

Seliküla osakonna noored aeda värvimas kodukaunistamise talgutel.

M. PÄRT

Värvipintsliga kodu kaunistamas

Kodukaunistamine on meil iga aastaga ikka enam ja enam kõikjal poolehoidu ja teostamist leidnud. Muutub nagu endastmõistetavaks põhinõudeks, et kodu, kus me elame, töötame ja oma vabad tunnid veedame, peab olema korralik ja kaunis. Kodu oma ümbrusega on meile mõjutajaks, kasvatajaks ja suunanäitajaks, nagu ta seda olnud ka meie rahva elus endistel aegadel.

Käesoleval aastal, nagu juba ette näha, on kodukaunistamine pidurdatud mitte meist olenevatel põhjustel. Talv on hävitanud palju kodukaunistamise alal seni nähtud vaevast. Pakase hävitustöös selguvad aga nüüd meie talvekindlamad puusordid. Edasiseks teame, missuguseid puid ja põõsaid võime koduõue julgesti istutada ning hangime endale just neid puuliike, mis osutunud külmakindlaiks.

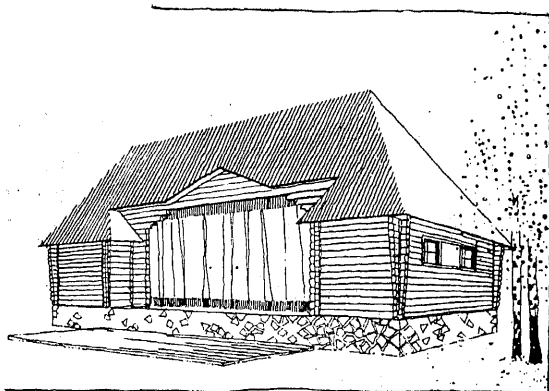
Ka värvimise ala on praegustes oludes veidi häiritud. Meil puuduvad tänavu paremad välismaa värvi sordid, eriti rootsi värvi jaoks. Juba möödunud aastal puudus suurmüügil Rootsi päritoluga värvimuld, faluni punane. Seda asendas heade tagajärgedega Soo-

mest pärit värvimuld, Suomen punamulta. Kahjuks pole teada, kas Soome värvimuld tuleb müügile tänavuseks hooajaks. Külluses on saadaval oma-maa punast värvimulda, odava rootsi värvi jaoks. Katsed on näidanud, et see värv väga hästi püsib seinal. Samuti on viimased värvimise katsed tõendanud selle värvi püsimist ka katusel. Värvimulla hind on eelmise aasta tasemel, 25—26 senti kg. Värnitsa hind on tõusnud, mis eriti mõju avaldab katuste värvimise juures. Katuste värvimisel tarvitab teatud värvisegu 10% värnitsat, näiteks 25 liitrit värvisegu tarvitab 2,5 kg värnitsat. Olivärvi jaoks (milliste heledamad värvitoonid sobivad eriti elumajadele), on külluses saadaval värvimuldasiid.

Võime siis puuhoonete osas värvimist täiel määral jätkata. Kiviehituste värvimiseks tarvitame lubjavärvi, mis hinnalt odav ja nägus. Enne värvimist käib eelkõige korrastus. Juhul, kui peaks olema puudus ühest või teisest värvimullast ja meie ei saa teostada värvimist täies ulatuses, siis võime korrastustööd ikkagi teha, sest see ei vaja raha, küll aga veidi aega ja taht.

EDGAR VELBRI

PÖLLUTÖÖKOJA ARHITEKT

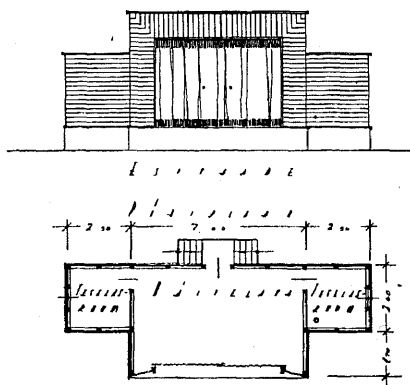
Vabaõhulavadest

Hoogsat seltskondlikku elu pidurdab, eriti maal, kooskäimise ruumide puudus. See asjaolu takistab suuresti laiemaulatuslikku noorsoo- ja haridustööd. Ruumid kas puuduvad hoopis, või nad on ebasobivad või jälle on nende kasutamistingimused noorsoo-organisatsioonidele rasked. Üldiselt on aga olemasolevad kooli- ja rahvamajad veel kitsad suuremate rahvahulkade kogumiseks. See ruumide puudus takistab rahvuslike ürituste viljakat arenemist.

Selle puuduse osaliseks lahendamiseks aitaks kaasa vabaõhulavade ehitamine. Looduslikke parkisid, kus meil

pole karta õhupuudust, kitsikust ega kõrgeid üürirahu, on meil küllaldaselt. Vabaõhulavad oleksid otstarbekad suviseks harjutamiseks kui ka vajalikud suuremate rahvahulkade kokkutulekul vabamat ruumi nõudvate ürituste ettekandmiseks. Iga aastaga suureneb tarvidus rahvuslike mängude ja tantsude kui ka võimlemisnumbrite tutvustamiseks laiematele rahvahulkadele. Nii kohalikkude, kui ka üldiste ürituste harjutusteks ja ettekanneteks sobib suvel paremini vaba õhk kui kinine ruum. Kuid veel suurem tähtsus on vabaõhulaval esinemiste ja pidude sõnalisel osas. Kui mängu ja tantse saab veel kanda ette täiesti vabas loodus, siis sõnaline osa kaotab selles palju, jäädes kuulajaskonnale poolikuks ja vähe mõjuvaks.

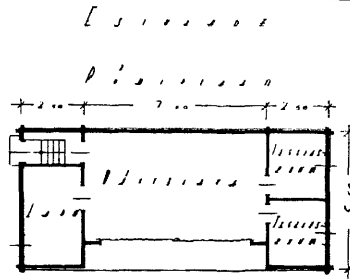
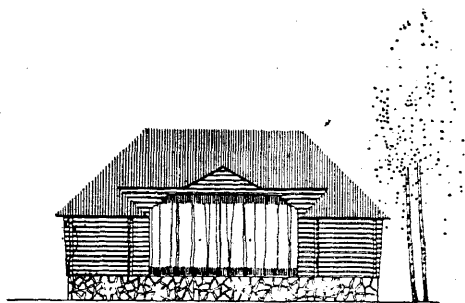
Vabaõhulava asukoha valimisel peab pidama silmas kaunist looduslikku ümbrust ja kättesaadavust kogu ümbruskonnale. Koha valikuga võime aidata kaasa muistsete tähtsate kohtade uuesti elustamisele. Need on peaaegu alati looduslikult kaunil paigal, sest meie esivanemad omasid praktilise meele kõrval veel tugevasti arenenud ilumeele. Ka hoovab neist kohist muistset jõudu ja visadust praegusele ja tulevasele põlvele.

Edasi tuleb pidada silmas maa ise-loomu ja omapära. See peaks olema kallak, et hõlpsam oleks paigutada pealtvaatajate pinkide ridu, vajaduseta ehitada kulukat tribüüni. Lava tagaseinaks peaks olema kõrge mets, et vaataja-kuulaja pilk ei eksiks lavasündmustelt kõrvale.

Vabaõhulava näitena toon kaks tüüpi. Ühe ehituse juures olen kasutanud rahvuslikke motiive. Ehitus on püstitatud poolpalkidest, ristnurkadega ja pilpakatusega. Ehitus koosneb lavast, kahest tegelastoast ja laorumist, üldsuurusega 12×5,5 m, kusjuures lava on 7×4,5 m.

Teine tüüp on laadilt funktsionaalne. Ehitus on sõrestikseintega, lameda, tahapoole kallakuga katusega. Katuse katteks on mõeldud papp või plekk. Vooder on horisontaalne kaareldi, s. o. serv serva peal, laiadest hõõveldamata laudadest, kaetud rootsivärviga. Ehituse üldpikkus on 12 m, lava suurust 7×4,5 m, kõrvalhoone laius 2,6 m.

Üldehituse, kui ka lava mõõdud on olenevad kohalikkudest olukordadest ja ehitusvõimalustest.

Jakob Vanase elutöö ja surm

„Eesti Nooruse“ järgnev jutt

Kirjutanud FRIEDA SELG

5

„Ega seda aega liiaks ole. Päev läheb kiiresti ja toimetusi on palju, ütles Vanas tähtsalt ja pistis siis rahutuse sunnil vahele: — Trepp ka jälle lõhutud, osa värvi on kogu tükiga koos löödud välja! Vanas jäi mornilt vahtima kirjutaja nigelale kepile. — Kas teie kepil on all raudnael? küsis ta siis.

— Ei, ei! jahmatas äkki võõras. Mul on kepikene kergest roosipuust, vaskvõrukene on tal ainult otsas, ja..., ta naeratas veidi häbelikult. — Ega ma sellele ei toetagi, niisama muidu iluasjaks. Ta pikk selg kiskus vimma, nagu hoopide all, kui Vanas talle vaatas kuidagi uskmata.

— Ja-a! ümises Vanas saladuslikult.

— Ei, mina küll teie trepile miskit pole teinud! ehmatas võõras, see kirjatooja ehk, ehmus siis aga veel enam teise inimese süüdistamisest ja jäi vait.

— Seda ma usun juba paremini, urises Vanas. — Imestama peab, miks nad kannavad tanksaapaid raudadega ja keppe terasradega.

See on isegi pentsik, lõhkuda treppe, põrandaid, ja teha lärmi armsate kaaskodanike kõrvadele. Ilus, noh ütlemele, et see on ilus hoolimatus kaasaegsete suhtes, ehk sangarlikkuskki, lõhkuda, purustada jõledal viisil, nagu oleks revolutsioon kogu nende eluaja parim kaaslane. Aga mis ütlevad sellekohta minu trepid ja põrandad! Mis peab lõpuks neist jääma järele! See maja on ehitatud kümne aasta eest, kuid selle aja sees olen juba pannud kuus aknaruutu ja ühe ahjupelda. Mullu nädalal panin uue uksehinge asemele, mille Kõögertal oli murdnud eest. Ja kaevupumbale sai ka uus kruvi. Rahe lõhub iga aasta pööninguaknaid, ja täna on löödud trepiastmelt välja tükk. Õelge, kaua seisab sedasi üks maja, puumaja...

Võõras kuulas suure tähelepanuga ja ohkas ühteagegu majaisandaga.

— Jah, inimesed on läinud kurjaks, arvas ta tagasihoidlikult. — Näen ju igapäev kohtuaktidest mõningaidki julme tegusid.

— Kurjaks! põlastas Vanas. — Nad on met-salised, hääänid, valmis kõigiks, et võtta ka oma armsa ligemise hing keha seest mõne krossi pärast! Julge ei või olla ühegi suhtes. Riivi taga peab elama, ja hämarikuaeg katsu aegsasti luukide varjul olla.

— Paranenud on inimsugu tublisti selsamal sajandilgi, ehk..., püüdis kirjutaja kaitsta, nagu sõltuks inimeste kurjus ning hääudus ainuüksi temast.

— Paranenud! Ei, mu kallis. Nad lähevad ikka pääle hullemaks arvas Vanas ja lisas kohe mingi omapärase filosoofilise rahuga: Mind see kõik ei suuda enam liigutada; kõik need rahuasjad, ligimese-armastus ja võitlus kurja vastu on mõtetu ajaraiskamine. Oma pika elu kestes olen omandanud kindla eluvaate, ja see on muutnud mu üpris skeptiliseks. Inimesel on rahu vaja, kuid seda leiab ta vaid isenesest, teine ei saa siin vähimatki teha. Elu on üldse raske saavutis, parem, kuidas ta just ise läheb...

— Teie usute siis saatusse! Imestas kirjutaja, end sirutades.

— Peaaegu, kuid siiski väga lähine ka see vaade ei ole. Tuleb ainult leppida, kuna elu juba isegi eest hoolitseb, et minna vastu jõledale haihtumisele. Mis on inimene, mis on tema mõtledki? Nagu linnud lendavad, nii ka need. Aastatuhandete pärast ei huvita see kedagi, et on olnud inimene ja see on mõelnud nii, nagu praegu teie või mina...

— Väga huvitav, ütles kirjutaja, toetades end ettevaatlikult vastu uksepiita. — Olete uurinud palju Nietzschet.

Pole tarvis uuridagi, see on ju igale silmale näha, kuidas elu kihutab vastu hääbumisele, ja siin ei anna abi isegi Darvini moraalimässki mitte.

— Ja mis päästaks siis teie arvates inimese?

— Miski ei päästa. Tuleb alistuda... vastas Vanas ja vaatas ohtes varsi kapi poole, kus jahus tema lõuna- ja õhtusöök.

— Kellele? küsis kirjutaja.

— Jah, kellele! ütles Vanas mõtlikult. — Kellele siis ometi? Loomulikult saatusesele, ja saatus moodustub iga isiku enese individualismist.

— See kõik on üpris vaieldav, päälegi, kui mina kõike sugugi nii lootusetuks ei pea, ütles kirjutaja tagasihoidlikult. — Maailmaparandamine on siiski teostatav. Küllap kõik kord saab uueks ning paremaks.

— Selle olete toonud kaasa päästearmeest, mu kallis! vaenutses Vanas. — Õelge, mis kasu on teie vaevaga teenitud sendid toonud maailmaparanduseks, milliseid nii kergel käel olete pillanud n. n. ligemistele?

Võõras punastas jübedalt.

— Ma loodan siiski, ümises ta.

— Mõni siidivend sai pudeli denaturkat, lõbuplika näovärvi ja nad irvitavad tagaselja ning sülitavad teie ligemisearmastusele. Vanas sai äkki ägedaks ja tõustes toolilt, hakkas käima edasi-tagasi.

— Ei või ju ometi kurjade pärast hüljata häid. Mõni halg puid lesele naisele ja kanikas leiba vaesele lapsele on ehk enam kasu toonud, kui kurja õelus, ütles kirjutaja julgelt. Ta sai tõesti julgeks ja seistas täiesti sirgelt Vanase ees, pidi viimane tahes-tahtmatult inestama teise muutust.

— On teil selline ilmavaade, olgu! lausus ta irisedes. — Minu oma on siiski loogilisem:

mittemidagist saav mittemidagi on ometi usutavam, kui et mittemidagist saaks midagi. Ma ei ole vihaga teie vastu, aga siiski ühes ikkes teiega ei vea ma ka mitte, kuigi olen sama sõbralik nii kristlasele, kui muhameedlasele... Aga teil oli vist kiire... Vanas haigutas väga pahandatult, ta tundis peagu põhjusetult, kuis too pikk kirjutaja kõigiti ärritas oma kangekaelse jonniga: teha end ka kristlaseks ning inimsoo teeneterikkaks aitajaks, küürutades sendikeste eest, et neid anda igasugusele kahtlasele elemendile. — Puh! ütles ta valjusti, — see kõik ei huvita mind mitte põrmugi! Südametunnistus pihtis aga samal hetkel talle, et ometi oli too kirjutaja kuidagi nagu temast õilsam...

— Ja, vabandage! Unustasin päriselt, et teie kallis aeg ei ole ainult minu tarvis! ütles kirjutaja hirmunult, langedes jälle veidikese küüru ning vaatas paluvalt Vanasele, kui kummardus jumalagajätul.

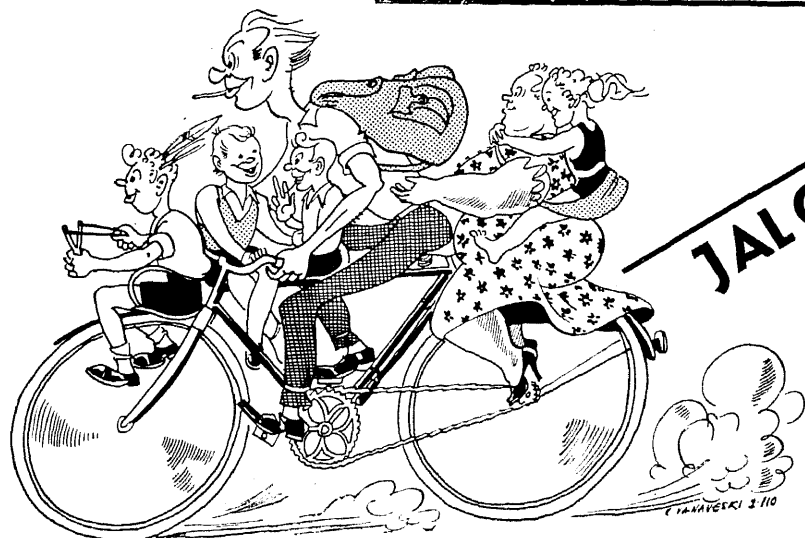
Uks klõpsatas jälle lukku ja urisedes asus Vanas oma jahtunud toidu kallale.

Kuigi ta oli veel väga ärritatud, otsustas ta siiski mängida partii kaarte, milline toiming kujunenud talle aastate vältel peagu ainsaks meeelahutajaks. Jakob Vanas mängis kaarte raha pääle. Kõlistades laekast võetud raha, korraldas ta need kõik ilusateks hunnikuteks, kümmelised, viielised ja kahekümmelised kõik eraldi. Ja kuidas ta siis mängis! Lõbusa muigega, naeratades, märatsedes, kibrutades laupa, vahtides kurjustavalt üle prilliservade, vilistades ning vandudes mängis ta, kogu aja nägu erisuguseid tundevariatsioonide peegeldades. Siis lakkamatu naerukihini võidu puhul. Vilistades segas kaardid uueks partiiks.

Täna mängis ta siiski vaid kaks partiid, siis kõigile mässamisele vaatamata tuli korraga suur unevajadus, mis laskus talle kui määratu tiivuline. Aeglaselt loovis ta teise kambri, otse pelgikult puudutades lumivalget voodivaipa, ja jäi hetkeks mõttesse: kas võtta jalast tolmused püksid või määrada vaip? Kuid ta ei teinud kumbatki. Kummardades ähkides, viskus ristselili, nii, kuidas lubasid kanged kondid, voodi ette põranvaibale, käed padjaks pää all. Hetke pärast norskas ta juba nii tugevasti, et pilliajavais sõõrmeis paindusid looka puhmana kasvanud karvad, otsegu tugevas iilis. Kogu aja nägi ta und kärbeest, kes jalutas ta näol asetseval suurel käsna. See kõik muutus pikapääle nii tüütavaks, et ta ärkas. Põselt lendas tõesti kärbes üles, jäädes voodi kohale seinale istuma.

— Oot, oot! mõtles Vanas ja vaatas kavalalt kärbele järele. Küllap ta juba kavatses tulla tagasi, kui ta ohver jälle üsna tasa jääb; siis tuli olla ainult kärmas! Ta astas end igati valveseikusse, teeseldes magajat, varitsedes öela egoismiga muidusööjat. Lõbustades end eelseisvast jahist, kuulatas ta kannatlikult loomakese hädist piriinat ümber pää. Pirises muidu ja ei laskunudki enam näole. Vanase käsi väsis ja ta hüppas kärsitult istuli. Kuid nüüd seisis kärbes juba laes.

(Järgneb.)

JALGRATTUR !

Uks Inglise piiskop ütles kord oma liikluspropaganda kõnes: „Oleks kõik need isikud, keda tabas õnnetu surm liiklemisel Londonis eile ja tunaeile, olnud piiskopid nagu mina, ei oleks praegu Inglismaal ainsatki piiskoppi.“ Inglismaal on nimelt 25 piiskoppi ja kahe õnnetu päeva jooksul sai Londonis liiklusõnnetustel surma 28 isikut. Huvitava võrdluse esitas ka Rootsis väikelinnade konventsil insener Otto Vallenberg, kes ütles: „Oleks igatüks, kes mullu Rootsis sai liiklusõnnetustel surma, olnud parlamendi liige, oleks praegune parlament omanud täielikult teise koosseisu.“ Meiegi oludest võiks esitada säärasteid teravaid võrdlusi, need oleksid valusamad kuulda.

Kõikjal on nüüd käimas töö ratsionaliseerimine, et säästa töökäsi ja aega. Esiisade aegne „jumalal päevi — peremehel leiba“ — on ajast ja arust. Meie ühiskondliku ja üha areneva majandusliku elu nõuded on niivõrd muutunud, et hobuliiklemine, jah, isegi raudtee ei suuda meid enam täiel määral rahuldada, olles liialt aeglane. Elame mootorsõidukite, autode võidukäigu ajastul, olgugi, et erakorraliste aegade tõttu on jõuvankrite liiklus ajutiselt pidurdatud.

Meie liikluse intensiivset motoriseerimist iseloomustavad andmed mootorsõidukite juurkasvu kohta: 1921 a. liikus meie teedel ja tänavatel ainult 201 mootorsõidukit, 1939. aastal juba 9000 mootorsõidukit. Viimase 4—5 aastaga on veel juure tulnud — see kõlab nagu paradoks — jalgratas. Jalgratast leiame juba väga kaua aega tagasi, kuid selle osatähtsus liikluses oli seni, s. t. kuni viimaste aastateni minimaalne. Jalgratas oli siis uhkusasjaks. Pole siis midagi imestada, kui tol ajal noormees, ostes uue jalgratta ja sõi-

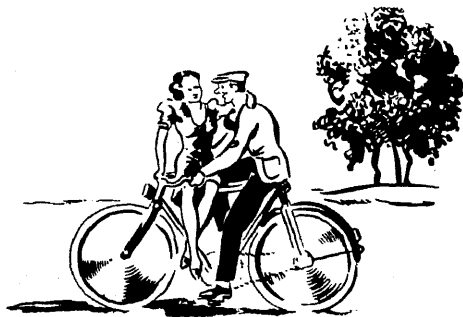
tes kohtamisele oma äravalituga, võttis ta rattaraamile, et uhkeldada teiste ees.

Peaks olema igähele selge, et see intensiivne liikluse areng ja peaaesjalikult mitmesuguste sõidukite arvuline kasv tõi kaasa rohkesti liiklusõnnetusi.

Eestis on praegu 180.000 jalgratast. Ja just jalgratturid on põhjustanud meil tänavail ja maanteil palju liiklusõnnetusi, kuna nad pole võtnud vaevaks tunda ja täita nende kohta kehtivaid liiklusmääruste eeskirju.

Mida ütlete, kui loete ajalehest, et ühe päevaga sattus viis jalgratturit autode ja autobuste alla? Üks sai surma, teised raskesti vigastada. Surmasaanu oli asunik, kes sõitis peaga vastu autobust.

Teie olete kohe valmis süüdistama autojuhti. Kui lähemalt tutvute sündmuste käiguga, selgub, et süüdi olid tol juhul ainult jalgratturid. Kogu kurbloolus on selles, et liiklusõnnetusi põhjustavad rohkesti need, kes on jalgrattasõidus veel vilumatu. Tuleb aina imestada, kui kergemeelselt jalgratturid ohverdavad oma elu ja tervist!

Kõige enam häda on lastega, noorukitega. Nad lähevad elava liiklusega sõiduteele õppima jalgrattasõitu, hoolimata sellest, et vanemad on keelanud.

Säärase sõnakuulmatuse pärast tabas liiklussurm üht noortmeest, kui ta oli parajasti jalgrattasõitu õppimas Vabaduspuiesteel Nõmmel. Rattur sõitis küll õiget suunda ja rahulikult, kuid sõiduvilumuse puudusel hakkas auto lähenemisel närvitsema ja kaotas valitsemise ratta üle. Hetk hiljem kihutas auto ratturile otsa ja paiskas ta surnult sõidutee kõrvale. Kes oli tema surmas süüdi? Kahtlemata tema ise, kuna ta oli hoolimatu oma noore elu vastu.

Kui juba ohverdada, siis tuleb elu ja tervist ohverdada ainult suure, õilsa asja eest. Elu võib ju ohverdada ka argusest eluraskusi kanda. Keegi ei ütle, et kumbagi tegu tuleb ühevärselt hinnata, kuigi mõlemal korral ohverdati elu. Nõrk inimene, kes kardab võitlust olemasolu eest, läheb vabatahtlikult surma, sest teist pääseteet ta ei leia. Elust karastatud tugev, julge inimesegi võib sattuda olukorda, kus ta peab ohverdama oma elu. Ta ei tee seda siis argusest, vaid suure, õilsa asja eest.

Jalgrattur võib loobuda oma elust ja tervisest, olemata sealjuures kangelane või argpüks. Ta võib surma komistada, seda soovimata. Aga ta teeb seda kombel, mis lasseb oletada, et ta suhtub enda elusse täiesti üksikõikselt.

Iga-päev võib juhtuda, et surm sind tabab maanteel või tänaval, kui mängid oma eluga kergemeelselt ja rumalalt. Igal aastal surmatakse liiklusõnnetustes maanteil ja tänavail hulk inimesi. Kergesti võib juhtuda, et kuulud ühel päeval nende hulka, kes enda süü läbi komistavad surma. Argu siis arvatagu, nagu oleks sel juhul süüdi teised.

Kas jalgrattur tõesti ei tarvitse midagi teha liiklusõnnetuste vältimiseks? Kas selle eest peavad hoolitsema ainult riik ja liiklusjärelevalve?

Ei! Jõulised ÜENÜ-noored! Teie, me rahva paremik, kogunete sageli ühte või teise elukeskuse, et näidata rahvale endi osavust spordis, laulus jne. Veel enam koguneb neid, kes tahavad imetleda teie võimeid.

See hulka de kogunemine nõuab kõigilt, eriti aga teilt, noorvägi, suurt ettevaatust liikluses. Meie linnade tänavad ja maanteed rajati siis, kui ei olnud kujutlustki moodsa aja liikluse intensiivsusest ja tihedusest. Masside, suurte hulkade liiklus tänavail ja maanteil pole kerge ega ohtu. On vaja palju korraarmastust, distsipliini ja liiklusteadlikkust, et vältida võimalikke õnnetusi.

Ja kuna just noored harrastavad jalgrattasõitu, siis lubatagu tuletada meele teile kui jalgrattureile teie kohused.

Esiteks: jalgrattur peab hoiduma paremale teeäärele. Ka juba see kõige lihtsam reegel ei ole, nagu nähtub tegelikkusest, selge kõigile jalgrattureile. Sageli kohtame ratturit, kes sõidab keset teed või vael teeäärel.

Edasi: iga jalgrattur, nagu iga teinegi sõiduki juht peab andma märku, kui ta kavatses muuta suunda või peatuda. Seda selleks, et kaasliiklejad võiksid ette teada, mida jalgrattur kavatses. See märguanne ei tohi olla ükskõik milline. Ei ole küllalt väikesest peanoogutusest või käeviipest. Märguanne antagu selgesti ja järsku: maaga paralleelne käesirutus paremale või vasemale, nagu seda nõuab sõidusuund. Kui jalgrattur kavatses peatuda, tõstku ta käsi ülles.

Veel harrastatakse meil „kunstõitmist“ tänavail ja maanteil. See akrobaatika — niipalju kui aru saan — võib lõbu pakkuda ainult lastele ja noortele, kuid ei sobi kuidagi meie liiklusele. Olen küll mõnikord näinud, et „kunstõitjatele“ aplodeeritakse ja neid koguni auhinnatakse, kuid see on siiski juhtunud ainult tsirkuses. „Kunstõitjale“ tänaval ei aplodeerita, teda ei auhinnata, ehkki see võimalus pole päriselt võetud, sest ta võib ju end „auhinnata“ lasta kas politsei või haigla poolt.

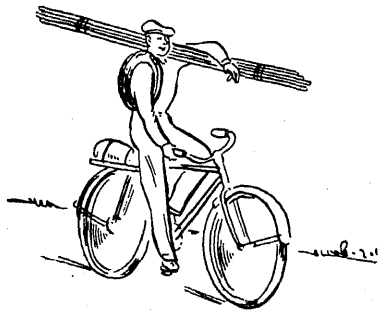
Mille vastu jalgratturid kõige rohkem eksivad on kõrvuti sõitmine. See võib-olla meeldib sõitjale, eriti siis, kui kaaslasteks on daam. Kuid säärane sõit on lubamatu.

Ja lõpuks juhin tähelepanu sellele, et iga jalgrattur enne sõiduale asumist vaataks järele, kas tema jalgrattal leiduvad kõik eeskirjades ettenähtud osad, nimelt: punane refleksklaas, mis olgu alati porist puhas, muidu ta ei helgi; jalgrattal olgu latern, mis pimeduse tulekul süüdatagu; signaalseadis olgu korras ja samuti registreerimismärk või jalgrattanumber. Mõistagi, et pidurid peavad olema korras.

Pean soovitavaks, et kõik jalgratturid värviksid tagumise ratta porilaua 20 cm ulatuses valgeks. Pimedal ajal on siis kergem näha jalgratturit, eriti asfaltteel.

Ja lõpetuseks veel üks reegel, mille mitte-täitmine on suuremalt jaolt lõppenud surmaga: „Sõites kõrvalteelt tänavale või maanteile vähendage kiirust ja liikuge ettevaatlikult.“

Jalgratturid, liiklusrohketal teedel võite korratu sõidu puhul kergesti sattuda teiste liiklusvahendite ette, mille tagajärjeks on kas haigla või kalmistu!

SAATUSE TEEDEL*

Praegust ajastut maailmas võib õigustatult nimetada murrangute, reformide, elu aluste muutmise ajastuks, suureks dünaamiliseks sündmustikuks. Suured võitlused käivad kõikjal. Kahtlemata peavad siis olema ka võidetavad, kõik ju ei või ühel ajal olla võitjad.

Kahtlemata maksab ka siin see vana looduse seadus — tugevamad, osavamad, targemad võidavad.

Seejuures ei pruugi aga õigus, moraal, etendada tähtsat või koguni mõõduandvat osa. Tugevama tegevus on ka alati kõlblik, moraalne!

Kõiges selles maailmapoliitilises protsessis ei ole meil määravat tähtsust. Kuid selle üle ei tarvitse me nukrad olla.

Meie ei saa ega tohi hoida käsi süles ja oodata, mis sünnib. Meil on omad suured murrangulised küsimused lahendada, mida saame ainult meie täita ja mis on ka meie, kui kultuurühiskonna liikmete vastuvaidlematu koostus.

Eriti langeb see kohustus noorsoole.

Võime rahuldusega mainida, et meil on selleks kõik eeldused olemas. Aga veel enam — meil on koguni ainulaadsed originaalsed eeldused selleks.

Keegi teine meie asemel ei suudakski seda korda saata, milleks meie oleme küpsenud tuhandete aastate jooksul, meie praeguses igivanas kodus.

See pole kiitus. Selleks põhjendusi. Meie kahjaks ei tunne neid põhjuseid ja mõõdume neist ka ükskõiksel.

Inimene on loodus looduses. Ta peab tahes-tahtmatult end painutama kõigile looduse seadustele ja käskudele.

Ta on aga ühtlasi oma ümbruse saadus. See on juba vana tõsiasi, kuid uuema aja uurimused rahvaste hingeeluliste aluste juures, vastavad filosoofilised mõtiskelud, toovad sellesse aina uut selgust.

On pandud tähele, et kaks suurt poolt

inimene ja maa

kestvama kooselu korral üksteist sedavõrd mõjutavad, et loodus, maa, kannab oma partneri — inimese — nägu ja inimeses pesitseb selle maa — hing.

Inimene võib saada täiuslikuks ja luua ehtsat kultuuri, kui ta on jäänud püsima selle maa rüppe, mis talle on annud originaalse hinge, mis on ju igasuguse vaimse, loomingu-lise tegevuse tagapõhjaks.

Inimese kokkukasvamine oma alalise eluruumiga on nii suur ja võimas, et seda ei suuda hävitada isegi kõige vägevamad sissetungijad.

Harjulane krahv Keyserling oma raamatus „Ameerika“ või „Uue maailma tõus“ — väidab, et inimese empiiriliste muljete ja tajumiste kogus on ühenduses maaga, eriti ürgelise eluruumiga. Ta väidab isegi, et kui rahvas oma eluruumi maha jätab ja kusagile võõrsile rändab, siis on see rahvas ühtlasi oma hinge kaotanud, muidugi rassilise omapära näol.

Ses suhtes on huvitavad Keyserlingi ja ka teiste õpetlaste tähelepanekud Ameerika ja ka teiste maade ning rahvaste suhtes ajaloo vältel.

Meie tunneme Ameerikat kõrge kultuuri ja tsivilisatsiooni maana. See kõik tekkis sinna Euroopast väljarännanud inimeste tõttu. Euroopa vallutas Ameerika. Sinna rändasid anglo-saksid, eriti puritaanlaste näol, sinna läks palju itaallasi, prantslasi, sakslasi, slaavilasi jne.

Nad viisid sinna Euroopa kultuuri, kuid ei suutnud sinna viia seda Euroopa hinge, mis neil oli siin ja mis nende sugulasil veel praegugi siin alles.

Nad muutusid Ameerikas tüüpilisteks kolonistideks. Neid vallutas seal mittemeti sealsete pärismaalaste hing. Nad võtsid omaks paljusid sealsetid kombeid, mis õieti nakatasid neid ilma, et nad ise seda soovinud oleksid.

Sealne maahing on aga neile veel täielikult jäänud võõraks ja see kõik mõjustab ka ameeriklaste vaimu-maailma saavutusi sedavõrd, et nad tõsiselt vaimutoitu peavad saama ikka veel Euroopast, ja seda veel paljude aastate vältel.

Paljude aastate jooksul peab Euroopa-ema saatma oma väljarännanud poegadele ja tütardele kodumaa hõngu troostiks ja kinnituseks, neile nii mehhaanilistele ja hingeta, õieti kärjastatud hingega inimestele.

Ameerika pole midagi loonud puhta kultuuri alal. Isegi ta tsivilisatsioon juurdub Euroopas, kõnelemata kunstist, kirjan-dusest.

Shveitslane Jung väidab koguni, et kolonistid on omanud sealsete neegrilaste eluviise, olgugi, et nad suures vihavaenus elavad.

Ameeriklaste tants on neegri rütm, nende kõnnak meenutab neegri oma, eriti naistel, nende naer on suur, avar ja omalaadne neegri naer. Jung nimetab just kõigile tuntud Rooseweldti naeru. Nende näoilmele on tulnud süütu, primitiivse ürginimese alaline naeratus.

Ameeriklaste nali on sootud midagi muud, kui meie oma. See on midagi lapse-likku-metsikut trallamist, midagi hirmu ja

*) ÜENÜ Harjumaa talvapäeval peetud kõne.

põlguse vahepealset, mis pole sugugi omane sinna rännanud eurooplasele, vaid päritud sealsetelt neegritelt ja indiaanlastelt.

Ameeriklaste spordi joon on sootu midagi muud, kui Euroopa oma. Ta kannab teatud rituaalset ilmet, on rigoroosne, hingetu ja halastamatu, kuna Euroopa sport on n. ö. mugav, hingestatud. Nende sangaarite fantaasia on midagi cow-boy'list, indiaanlaste oma.

Sinna rännanud eurooplaste esimeseks suuremaks saavutuseks oli spiritism, mis ka võõras Euroopa hingele, kuid küll omane indiaanlaste šaman'ile ja vaimude taltsutajale.

Nii ütlevad psühholoogid, et Ameerika eurooplased on imelikud olendid — neegri kommete ja indiaanlase hingega.

See on näide, kuidas maa, eriti selle päriselanik võib assimileerida sisserändaja aja jooksul ja võib selle koguni hävitada või täiesti teissuguseks inimeseks muuta. Niisuguseid näiteid on ajaloos palju.

On arvamisi, et Aafrikas, palfooltilisest ajajärgust arvates, on õitsenud vähemalt kolm kultuuri ja nende kultuuride kandjateks on olnud valged. Neegrid võisid sel ajal olla umbes niisuguses seisukorras, nagu gorillad praegu, kuid oma maalähedase eluviisiga, pärismaise ürghingega nad surusid valged välja, olgugi ise olles sootu madalamal arenemisastmel.

Rooma legionäärid võitsid küll Hellase, kuid alistusid ise Kreeka kultuurile, sest see oli vitsaalsem, elulisem, tugevam, kui Rooma linnriiklasil, ilma maise seotiseta võitjail, roomlasil.

Aga miks otsida näiteid kaugelt, kui need meil endil elulises ja selgena olemas.

Ka meiegi maale sissetungijad assimileeriti selle maa hinge poolt, olgugi et selle maa hinge väljendaja pärismaalane pidi elama orjuses.

Asja siit lahkunud sakslased ju polnud enam ei preisilased ega baierlased, ei saksid ega reinimaaalased. Neid on väga raske võrrelda Saksamaa sakslastega. Nende keelgi on sootu omalaadne ja palju laenanud meie ja läti keelte kõlast. Nende elus ja kommetes leidub väga palju baltimaist, olgugi et nad meie väikeses eluruumis üheaegselt mõjustusid poola, rootsi ja vene seltskondadest.

Isegi Keyserling oma „Euroopa spektrumis“ nimetaks meelsamini siinseid sakslasi koos eestlaste ja lätlastega balti rahvaks. Nii palju on neil kolmel rahvagrupil ühist, mis muud pole, kui siinse maa hinge ja pärisrahva mõju.

Niipea aga kui rahvas kaotab otse-se sideme oma ürgjõuallika maaga, kui ta linnastub, kaotab see rahvas elujõu, vitsaalsuse, sest seda suudab anda ainult ürgpind, kus igavesti elatud. Selleks tuuakse huvitavaid näiteid.

Keyserling on kindlal veendel, et ei new-yorklane, washingtonlane, bostonlane või mõne teise suurlinna linnastunud kodanik ei suuda kanda Ameerika kultuuri või anda selle edasi-

viijat, sest Ameerika suurlinlane on sedavõrd linnastunud ja kaotanud sidemed teda värskendava ja elustava maaga. See aga, kes maalt tuleb Ameerika kultuuri kandma ja edasi viima, pole enam eurooplane, vaid neeger.

Selle nähte klassiliseks vastandiks on Pariis, suurlinn, mille vaimne, intellektuaalne potents on väga tugev ja viljakas. Seda ürgjõudu ammutab Pariis vahetpidamata maalt, sest ühelgi suurlinnal pole nii suurel arvul otseid sidemeid provintsiga, kui Pariisil, ja ükski teine rahvas pole hingelt nii maaga kokku kasvanud, kui prantslane. Ta ainult rändab liig arvukalt linnadesse, milline nähe võib lõppeda kurvalt.

Ka vana Babylon ja Kreeka metropolid seisisid nii kaua kultuuri kõrgusel, kuni said tarvilist verevärskendust maalt.

Sellest näeme, kui suur ja asendamatu tähtsus on maal, kus rahvas on ürgeliselt elanud, vähemalt seni, kuni ta seal edasi elab.

Maa ürgelanikke nimetatakse hingestatud inimesteks, teisi — rändureid, koloniste aga — hingestamata inimesteks. Ühed saavad ja suudavad olla kultuuri loojad ja kandjad, teised aga ainult viletsad, hingeta vaatlejad, steriilsed olendid, kelles pole elueliksiire, kes ei suuda tunda loomingu rõõmu, kes seetõttu on tõelikud koduta rändurid, teiste saavutuste eksploateerijad, kultuuriliselt parasiidid. Just see on väga oluline teada ja mõista, eriti noorsoole.

Kahjuks võime kuulda ka arvamisi, mis kalduvad n. ö. kosmopolismi poole. Üteldakse, mida suurem vesi — seda avaram elu.

Kui ainult oleks võimalus rännata Euraasia legendikele või mujale laia maailma, kus kliima parem, kus mullapind kannab kõike, mida meie võime lugeda unistuseks. Mis seal viiga elada!

Nii võib kõnelda ainult inimene, kellel pole vastutustunnet rahvusliku kultuurimissiooni ees, kes ei tunne seda lahutamatu sidet oma alalise eluruumiga, kes ülbuses või noorustuhinas arvab kõikjal mujal olevat elu parema, maa iseenesest andvat piima ja mett; kes on küllalt lõtv, et end pingutada, end äratada ja sundida tööle seal, kus juba loomulikud eeldused olemas.

Rännata võib. See on koguni kasulik, õpetlik, kuid ainult jälle koju pöördumiseks, mitte jäävalt võõrsile uppudes.

Ka meiegi kolonistid võõrsil on sootu teissugused inimesed, ja neid neelab jäljetult nende uus ümbrus samuti, kui kuulsime seda ameeriklaste suhtes. Keele alalhoidmine etendab siin sootu kõrvalist osa. Ta ju muidugi näitab veel rahvuse kuulu- vusele rassiliselt, kuid mitte alati sisuliselt.

Meie noorsugu peab sootu intensiivsemalt tegelema seesugusel pinnal, mis näitab ja selgitab meie ajaloolise ürgkodu tõsist väärtust, suuremat tähtsust, kui et ainult pakkuda peavarju ja anda kehakatet ning kõhutäidet, millele võib ka nurisevalt, koguni etteheitvalt suhtuda.

Meie eesti kodu ajaloolisel ja psühholoogilisel vaatlusel on väga suur enesetunde, töördõmu ja loomingu-tahte süvendav tähtsus.

See aitaks nii mitmeti teistesegi nähetesse ja igapäevsusse suhtumisel, et hoiduda n. ö. pillerkaaritamisest kultuuri ja saavutuste tähe all, kus me vahest sattume hoogu, ilma et aru annaksime, kas see kõik sobib ja üldse õige on.

Meie vahest haarame nähetest, leiame seal olevat võõrast või mitte ajakohast, pahan-dume ja lubame kõik ühel hoobil välja roo-kida.

Rookimine ei ole alati halb nä-he. Ta kuulub ka elu juure, kuid ta on hea ainult siis, kui seda tehakse õigel ajal ja kohal, kui sellega ei õõnestata oma aluseid ja lõpuks ei roogita ise end välja.

Ka seda on ajaloos juhtunud ja me võime praegu külluses näha eluruume, kus on tehtud suuri ja põhjalikke rookimisi, kuid ainult oma organismi arvel. On löödud haavu, mil-liste parandamine nõuab väga palju aega, võib olla sajandeid aastaid. Nii on tehtud revolutsiooni keerises. On hävitatud rahva kandvat klassi, nimelt vaimset eliiti, mis on annud maailmale suurvaime, küll kirjandusc, küll kunsti alal.

Niisugused rookimised on liialdused.

Kahtlemata on meilegi sajandite vältel sisse tulnud võõraid kombeid, võõ-rast moraali, võõrast keelde ja kirja, kuid meie maa ja rahva ürghing on sellest ka palju assimileerinud, päris jäädavalt omaks teinud, mida ei saa enam välja rookida, mida ei võigi välja ajada, sest see oleks rahva kultuuriline kaotus.

Mis kasu oleks olnud Roomal sõjalisest võidust Kreeka üle, kui ta võidetu kultuuri oleks värava taha jätnud, või milles on Room oma ajalugu seega alavääristanud.

Meid on mõjustatud mitmest küljest. Ma ei usu, et meist keegi tohiks ütelda, et me seeläbi aina kahju oleksime saanud.

Seepärast on tarvis teha tüsedat tööd, ku-jundada meil olevast meile oma-ne ja kõigiti originaalne meie rahva

iseloomule kohane elustiil, siis langeb mitteeluline isenesest ära.

Kõige enam on tarvis ise end tuulutada ja rookida, et meie kujuneks veendunud rah-vuslasteks eeskätt seesmiselt, mitte väliselt, vormilt, et me mammona hiil-guses või võõra keele ja meele nähes juba kohe ei unustaks kodumaad ja rahvast.

Siin on veel väga ja väga palju teha.

Siin tuleb halastamatult viitsutada ja roo-kida, sest seesugused nõrkused ei kao kergelt.

Äsja kuulsin Dr. Looritsa ettekannet soom-laste maagilisest mentaliteedist, kus jutustati järgmist:

Mõne aasta eest läinud keegi Helsingi jahimees kusagile Karjala metsadesse ja-hile. Sattunud seal põlismetsas väikesele üksikule elamule, kus elanud paar vanu inimesi. Nad elanud suures kitsikuses. Neil pole olnud õieti süüagi.

Jahimees, mitte tahes haavata vanu inimesi nende armetuses, jätnud lahkudes lauale paki teed ja veidi suhkrut.

Aasta hiljem jälle seal jahil olles läinud külastama neid samu vanu inimesi. Vana naisterahvas, võõrast äratundes, läinud kohe tuppa ja toonud sealt püha pildi tagant tee ja suhkruga ja, võõrale neid kätte ulatades, lau-sunud: „Te vist unustasite need möödunud aastal siia!“

See on väga rüütellik, otse hingepõhjani liigutav, kuivõrd kindlapiirilised on soome vana rahva õiglustunne ja vahetegemine oma ja võõra varanduse vahel.

Vastandnähteid meil on tarvis palju välja rookida. Kuid rahva kultuurilise arengu protsess ei ole lihtne toopüh-kimine, kus luuaga keset tuba õõritades kõik nurka võib paisata, tekitades suurt tolmu, kuid mustus jääb siiski tuppa. Ta on vaid paisatud nurkadesse ja õhku, ning sadestub seal veel paksema korrana esemetele.

Meie teeme etteheiteid üksteisele mo-raali puuduliku tundmise pärast.

Agas mis on moraal?

Kas on maailmas midagi taolist üldlata-tuslikult olemas, millele võiks anda eluvääri-lise või elulähedase sõnastuse? Ei ole!

See mis ühele moraal, on teisele ebamoraal ja ümberpöördukt. Paljugi, mis meiegi rahvale varematal aastatel oli sobi-matu, on nüüd igapäevane, mõtleme siin kas usukommetele või sotsiaalsetele nähetele või abieluvahekordadele jne.

Moraal on ju põhimõtteliselt teatud kompleks vormi ja korra nähteid. Muutuvad vormid ja korrad, siis muutub paratamatult ka moraal.

Vene ajal olid ise korrad ja ka vastav moraal, kas või näiteks seisuste vahed ja kõik sellest tingitud nähted, õigused ja korrad. Nüüd on meie oma seadused ja korrad ja need loovad sootu uued alused meie eesti moraalile.

Vahepeal oli suur Maailmasõda ja revolutsioon. Siis oli jälle sootu isesugune moraal. Siis loeti inimesetapmist hoopis teeneks, rõõvimine oli ainult vana korra tolmu tuulutamine.

Harilikul ajal on need nähted ometi kõigiti moraali vastased.

On ju ka korra, moraali vastane — võimu-haaramine. Nüüd näeme mitmel pool võimu-haaranguid, ja neid loetakse seal kõrgeimaks teeneks rahva ja kultuuri suhtes. Kes otsustab, missugune võimuhaarang on kuritegu ja missuguse peaks laskma võimule pääseda — kui heateo?

Esimesed kristlased olid roomlaste arvates ebamoraalsed, kuna nad ei tunnistanud Rooma riigi supremäärsust, mis aga oli roomlaste kõrgeimaks moraalks. Reformatsioonile Sak-samaal kaastus teatud kõlbluse langus. Me võime riikide elus näha poliitilisi voole, mil-liseid ühed hindavad, teised aga sootu vastu on.

Maailmasõjaga näib lõppenud olevat aeg, kus võõra riigi või rahva vallutamiseks kuu-lutati sõda ja vaenulist tegevust end nimetati ka sõjaks; nüüd sõjakuulutamist enam ei

praktiseerita, vaid asutakse parajal hetkel relvade kasutamisel, mida nimetatakse konfliktki lahendamiseks; vallutamine ise aga toimuvat vallutatava huvides, kaitseks. Moraalivastast sõda ei olevatki enam!

Maailma moraalsema rahva targeim pea Konfuzius ütles moraali kohta järgmist: „Ma ei tea mitte, mis moraaliga õieti lahti on. Ülemad hindavad seda liig kõrgelt, alamad aga ei pea miskiiks. Mulle paistab aga, et tõelikult moraal pole muud midagi, kui kultiveeritud loodus.“

Keyserlingi arvates on moraal teatud juhul vaba tahtega andekale inimesele sama palju, kui vorm, seadus ja kord vangistatud loomale.

Moraalsus peab haritud inimesele igal tarvilikul korral iseenesest arusaadav olema. See on loomulik seadus, ei ka mitte kõrgeim seadus, vaid üks seadus paljude seas.

Nii peame ja võime meiegi moraali, mis meie eluvormi ja korra kohane, kõigis eluseisundis õieti mõistma.

Sellest resulteerub ka see, mida meie nimetame solidarismiks.

Meie kuuleme etteheiteid meie liig talupojalikult individualistlikule isemeelsusele ja põikpealisusele, mis äjavad palju häid ettevõtteid ja üritusi nurja.

Oleks tarvis muutuda sootu humansemaks, ligimesearmastajaks, seltskondlikumaks, oleks tarvis muutuda solidaarsemaks. Jah.

Mis on solidarism?

Muidugi võib sellele sõnale leida leksikonis sõnastuse, nagu moraalilegi. Aga kus on see leidnud teostamist, või kas on ta kusagil leidnud niisugust teostamist, mida võiks võtta sõnastatult eeskujuks? Ei ole. Ei saagi olla.

See on samuti elustiili nähe, mis vahetpidamata areneb, ja kõikjal erinevalt kujuneb, vastavalt rahva iseloomule, kultuurilisele tasemele, seltskondliku kooselu vanusele ja vastavale vajadusele.

Individualism ei ole mingi ürgeline nähe, mida oleks inimene kannud maailma loomisest alates.

See tekkis ja kasvas talle külge ta seekohasest eluviisist, kus ta pidi hoolitsema ei kellegi muu, kui ainult enda ja oma perekonna eest. Selleks oli ta õigustatud loodusest vastavat võtma ja kui keegi püüdis teda selles segada, siis võis ta segaja minema ajada või surmata.

Tal ei olnud mingit vajadust mõelda mõne koguduse või aktsiaseltsi heaolule.

Loomulik enda alalhoiu instinkt sundis teda mõtlema ainult endale. See on läbinud inimese elu kuni tänapäevani. Isegi ajalooliste aegade sõduritel oli õigus sõjaretketel mõelda enda hüvele. See joon või omadus on kõigil rahvastel olemas.

Arvamine, et see eestlastel on eriti tugev, või et eestlane on ainulaadselt jonnakas, näib tuulest võetud olevat ja rohkem pidutujuks kasutatav. Võrdlevat mõdupuud seks ei ole. Ega ole ka tunnustatud uurimusi sel alal.

See ei olegi hästi korraldavad, sest igal rahval väljendub see tema elutingimustest olevalt erilisel.

On ka aluseta kaebada, et see meie kooselulistel nähetele asjata koormav oleks.

Kõigepealt elab igauks ikkagi oma elu ja alles siis tulevad teised. Nii on see maailm algusest peale olnud.

Ainult sellest ajast peale, kus rahvaste elamise foonile ilmub riik, kui ühiskondlik üksus, kelle huvides on eeskätt tema kui ühiskondliku üksuse huvi, on üksikisiku individuaalne huvi segav ja vahel koguni tüütav.

Eriti aga on vaja ühiskondlikku huvi moodsal ajal, kus riigid üksteisega vaenujalal, kus on vaja suuri pingutusi, et tulla võitjaks.

Meie praksis aga näitab, et solidarism on seetõttu ka meil teinud edusamme, kuid pidevalt ühes elu arenguga, mitte üle õö.

Meie võiksime solidaarsust hädapärast nimetada ka ühistundeks. Mõtlemine, milline oli see ühistunne Vabariigi algaastail ja milline ta on nüüd. Vahe on suur.

Meie mäletame veel hästi, kui taheiti asutada mingit ühissettevõtet, kas või piimaühisuse näol, siis oli väga raske saada nõusolejaid. Nüüd aga ei kõhkle niisuguse asja juures keegi. Miks?

Individualistlikule talumehele on saanud selgeks niisuguse ühisasja praktiline tähtsus. Ta usub sellesse ja astub ka selle põhimõtte eest välja, kui tarvis. Tähendab, polnud mingit muud suuremat armuõpetust tarvis, kui ainult praktilise elu enese näpunäidet ja meie individualist-maainimene on muutunud õige solidaarseks. Aga ega see veel ei tähenda, et ta peaks nüüd võtma omaks kõik, mis keegi kusagil solidarismiks nimetada mõtleb.

Tuletame meelde suurkriisiaegset ahastust, mis inimestele tõid ligimesearmastusest antud allkirjad veksleile. Niisugune giroandmine on ka väga tarvilik ja oluline solidaarsuse nähe.

Tähendab, seal oleks pidanud see solidaarsus veel tagasihoidlikum olema. Seal oli meie inimesel isegi liig palju solidaarsust.

Näeme, et ei saa kaevata selle suurvoorse puudusele.

Milles on viga? Esiteks meie ajameel, tempo taipamine on liig närvilik; tekib mõte ja juba soovime seda näha õitsemas;

teiseks soovime enamikus, et just teine inimene, kaaskodanik oleks eeskätt solidaarne — annaks giro ja usaldaks pimesi, kuna isiklikult sooviks meelsamini kõrvale pugeda või olla usalduse kasutajaks;

kolmandaks see n. n. moraal, mida meie mainisime Karjala vanainimese juures, aususe ja meelekindluse näol, on veel väga raskesti tajutatav ja teostatav mõiste.

Järelikult — solidaarsus on inimese vaimu-maailma nähe, mis on alaliselt muutuv ja arenev, mille praktikasse rakendamisel etendavad suurel määral osa vajaduse

ja koguni paratamatuse momentid.

Siis seda tavaliselt ka tekib, kui praktiline vajadus olemas, kuid mitte alati iga üksiku meelepäraselt.

Seda näitab praktika. Mõtelgem rahvahäälletusele, kus juba see on suur solidaarsuse tunnus, et nii suurel arvul minnakse hääletamis-urnide juure, kõnelemata sisulisest otsustamisest, mida on meil mitmel korral väga suure tõsidusega langetatud. See on toimunud, kui on olnud tungiv vajadus niisuguse järele. Siis on olnud rahval üldine arusaamine, mis on muutunud veeneks.

Solidaarsusel on ka oma halvad küljed.

Ülearendamise, üleatuse korral ta võib rahva viia nukustumisele, kui ollakse solidaarne ainult seetõttu, et keegi teine peab vajalikuks. Ei. Tarvis on alati otsustada, kas see kellegi poolt tunnustatud vajadus on tõesti tarvilik.

Üleatud solidaarsus võib rahva viia massistumisele, millest me just hoiduda tahame.

Seesugune rahvas võib kaotada vitaalsuse, loomingulise saavutusvõime. Ta tahab alati leida seda, mida peetakse solidaarsuseks, ilma et ise otsustama hakkaks. Alati keegi teine peab seda talle ütleva, mida teha.

Oleks asjata solidarismis näha midagi usunditaolist, mida on tarvis inimesse kasvatada aprioorseks omaduseks, viia alateadvusse. Solidarism ei ole metafüüsiline nähe, mida tuleb tajuda üleemeeliste kujtlustena.

Solidarism on empiiriline ilmuvus. Praktiline vajadus tingib ta olemasolu ja arengu.

Oleks suur eksitus solidarismi inimesse kasvatama hakata, kui suurt voojust tema kõrge idee pärast, seepärast, et moodne inimene peab olema solidaarne.

See oleks võrdne meeletule õppetükkide pähetuupimisele vanas koolis vaatamata, kas õpilane ka sisust või vajadusest aru sai.

Eks see ole samaväärne usukäskude päheõppimisele. Kümnesse käsku on tõesti haruldase osavusega paigutatud kultuurinimkonna moraalil koodeks. Seda on väsimatult 2000 aasta jooksul inimestele kuulutatud ja järeldeuseks on see, et meie nüüd tahame sedasama kõlblust uuesti kuulutama hakata solidarismi nime all, kahjuks ka samal viisil.

Usukäskude kõlbelise väärtuse kõrguse juures pole kahtlust. Nende kuulutamise praktiline tulemus oleks võinud olla suurem, kui nende õpetamist oleks teostatud elulähedaselt.

Haritud inimesele väitmine, et on patt oma ligimest vihata, mitte armastada, — jätab noomitatava inimese ükskõikseks, kuid iga inimene, ka hariduseta, saab aru, et armastada, austada ei saa „patust“ inimest. Armastatavaks inimeseks võib olla ainult see, kes väärib usaldust, austust.

Sellele veendele viib praktiline kooselu vastavas ühiskonnas.

Teoreetiline solidarism.

iu käseb, et me peaks üksteist usaldama

maal ja linnas, et meil ei oleks tarvis karta üksteise huvide kõlvatut riivamist, et talumees saaks oma või kilost kristliku hinna, ilma et see oleks raske kanda ostjale või et vahendaja võtaks ülelligset vahenduskulu;

et rahaomanik võtaks laenu ainult mõduka intressi, mis oleks kandejõu kohane ka võlgnikule;

lühidalt — et kaoks vajadus paljude tüütavate seaduste ja määruste järele, milline rägastik päev-päevalt aina muutub tihedamaks.

Sellesse muidugi keegi ei usu, küllalt aga soovitate solidaarsust. Aga mispärast solidaarsuse levik just takerdub? Seepärast, et maailm on täis „patuseid“ inimesi, keda ei saa usaldada.

Ei usaldata lihtsalt solidarismi põhimõttel teatud grupile inimesile oma varandust või head nime, kui pole veenet, et nad ettevõtte õitsule viivad. Praksis on igale külluses jätnud meelde negatiivseid juhtumeid. Ei saa igale poliitilisele kõnemehele kinkida usaldust ainult tema kõne sisu pärast.

Ei saa koguni igale naabrile lubada töötamiseks oma masinat või töölooma, sest on külluses nähteid, kus noil juhtumel on usaldust kurjasti kasutatud.

Ei saa olla solidarismi ainult solidarismi pärast, vaid ainult elu pärast ja sedavõrd, kui võrd ja mis aladel ning suunadel teatud inimesed, kutsegrupp või kogu ühiskond solidarismi-küpsed on.

Nagu mainitud — meil on solidarismi mõnel juhul koguni üleaarusest, aga ka ümberpöörduvalt. Kuid seda ei tohi olla pillamiseks, ohtraks jagamiseks.

Tugev individualistlik joon näitab just rahva vitaalsust, elujõudu. See eeldab ka tervet solidaarsust. Seda võimegi praksisest mainida.

Tagasihoidlik suhtumine ühistundesse näitab rahva hingealuste tasakaalukust ja tervet taipu, õiget, igapäisse ellu suhtumist.

Võiks mainida, et meie ühistunne enne suurt kriisi oli isegi veidi suureks paisunud. Õnneks näitas seda kriisi õigeaegselt ja paljud pahed jäid tulemata.

Meie paneme mitmeid mittesaavutusisi või mahajäämisi solidaarsuse puuduse arvele. Jonnakusest ei lubata naabril käia üle oma krundi või juhtida vett läbi võõra maa. Jonnakuseks võib seda nimetada see, kellel on niisuguse veelaskmise tõhusus ette teada, kuid tavalisele hallile mehele ei ole see nii arusaadav ja ta on õigustatud kaitsma juba instiiktiivselt oma eravarandust, erahuvi.

Mis on jonnakus?

Tavaliselt tunneme selle mõiste all inimese omadust olla mõistmatult järeleandmatu, kangekaelne, vahel tahtes oma tahet järeleandmatult läbi suruda, teise inimese soovidega arvestamata, vahest koguni teiste kahjuks.

Jonnakus ümkitab end ju mitmel viisil. Järeleandmatult soovitakse oma tahet teisele peale suruda.

Jonnakalt pannakse ka vastu ja ei lasta seal tema taht mõjule pääseda. Meie nimetame seda halvaks nähteks.

Kui aga mõelda inimesele fülogeneetiliselt, põlvenemis-ajalooliselt, siis teame, et inimele eluaja jooksul kogub tähelepanekuid, kogemusi ja paigutab need oma alateadvusse, kogemuste vara-aita, mis sealt teatud ulatusel ja viisil kantakse üle ka tulevastele inim põlvvedele. See väljendub selles, et arendatud eurooplane näiteks on sootu teisugune inimene kui arenemata asiaat. Praegune eurooplane on omakorda sootu arenenum eurooplasest, kes elas sada või paarsada aastat tagasi.

Arenenum inimese laps on ka arenenum, kui arenemata inimese oma.

Tähendab, kultuuri antakse edasi ka emaihu kaudu.

Kuid ka tavalises mõistes nimetatud arenemata inimesel on oma tajumised, kogemused, mida ta edasi annab oma järglastele.

See arenemata või tavalise primitiivse inimese jonnakus on esivanematelt päritud eukogemus, hoiatavad jäljed alateadvuses.

Tavalised kogemused on niisugused, et ei või usaldada naabrit, ei või alati järele anda teise soovidele, sest inimese kogemused alateadvuses on niisugused, et järeleandmine on sageli lõppenud kahjuga, järeleandjale kibetusega.

Jonnakas pealekäämine on ka inimese alateadvusse jätnud jälje, mille järeldusel seesugune käitumine on tavaliselt jonnakale kasulik. Seega oleks asjata teha inimesele etteheiteid tema jonnakuse pärast. Just vastupidi — see on inimese positiivseid ürgomadusi, ümbertöötamata väärismetall, kaitsevahend.

Seda inimese omadust tuleb ainult arendada, vastavalt praegusele ühiskonna kooselamise vajadusele.

Selleks on tarvis arendada inimese tahtejõudu, endavalitsemist ja kriitilist tasakaalu.

See aga tähendab olulist eeldust viljakale solidaarsuse kasutamisele. Järeldus — solidaarsus kasvab ühes meie üldise arenemisega, eriti sotsiaalse koostöö kogemuste positiivsel praktilisel.

Solidaarsuse tõhus ja viljakas tõus nõuab mõistlikku pidevat arengut. Liig ratsutamine võib mõjuda just vastupidises suunas, sest see võib anda halbu kogemusi, mis teeb sootu tagasihoidlikumaks ja umbusklikumaks.

Solidarism on tähtis nähe demokraatias, koguni viimasele oluliseks eelduseks.

Demokraatia eeldab samuti suurt vastastikust usaldust kriitilise arusaamise ja veendumuse pinnal.

Solidarismi peab jääma empirismi valdkonda. Ainult siis on ta viljakas.

Solidarismi kandmine metafüüsikasse, pimedate usu sfääri, pidurdab ühiskonna arengut, luues poliitiliselt analfa-

teete, jättes inimhulga juhuslike tuulte piilutada, majanduslikult proletariseerides masse ning luues eeldusi kapitalide kuhjumiseks üksikjõukate kätte.

Mõtelnud mainitud nähete üle, tekib küsimus:

kuidas toimida noorsool?

Lihtne vastus võiks kõlada nii, nagu vastasime küsimusele: mis on moraal?

Seal vastasime: moraalus peab haritud inimesele igal tarvilikul korral iseenesest arusaadav olema.

Siin ütlesime: iga veendunud rahvuslik noor peab igas eluseisundis iseenesest teadma, kuidas toimida.

Siin aga tekib küsimus: kas meie oleme juba haritud, veendunud, Eesti rahvuslikud noored? Vastus võiks kõlada — jah!

Kuid see oleks endapettus. Tõsi. Meil ei puudu taht olla seda. Aga ka siingi peab veel ütleva, et ka sellel reeglil on oma erand. Kõik eestlaste pojad ja tütreid meie ürgkodu pinnal ei ole veel veendunud eestlased ega teadlikud eluseisundite üle otsustajad.

Järelikult seisab ees suur ja pingutav töö kogu Eesti noorsoo põhjaliku läbitöötamise alal.

Noorsoost on ikka veel liig väike protsent koondatud noorsoo organisatsioonidesse.

Moodsas elus otsustab organisatsioon kõigil aladel. Samuti ka noorsoo kasvatamise alal väljaspool kooli.

Ainult organiseeritult on võimalik teostada edukat noorsoo arendamise tööd vaimlises, füüsilises ja sotsiaalsel alal.

Meie tunneme n. n. provintsi või metsakolka inimese tüüpi, see on araseletatult inimest, kes on arengult ja vaadetelt suurmaailma inimestest maha jäänud. Ei ole õige ütelda — maha jäänud linlasest. Ka linnades on külluses metsakolka inimesi.

Niisugust inimest tuntakse käimises kohmakana, mõtlemises lapselikult primitiivsena, ideedes eluvõõrana. Isegi näojoonte järele võib seesuguse inimese teistest eraldada.

Meie väikeses rahvas

ei või olla ühtki metsakolka inimest.

Kui neid on, siis peab ja saab ainult noorsugu selle eest hoolitseda, et niisuguseid ei oleks.

Ainult noorsoo organisatsioonide kaudu võime kiirelt jõuda olukorrani, kus iga inimene iseenesest teab, kuidas ja kus olla moraalne ja ka solidaarne, kuidas sellele kohustab meid meie ürgkodu originaalne maahing, mis ei ole eksporditav ega originaalse loomingu võimeline mujal, kui ainult siin, meie pärismaal. Küll võib ta särada siin ja kiiri saata inimkonnale igasse maailma kaarde.

Eesti noored! Meie väärismetallil on tolmu. Ainult seda on tarvis hajutada, mitte asjata muud tolmu keerutada, ega ka mitte ise tolmuks muutuda.

Praegune üliõpetlik aeg ju näitab küll värskest ja selgelt, kuidas tahtekindlus ja tead-

Meie toitlusest*

Meie hää rahvas on omale ajajook-sul hankinud mõnesuguseid teadmisi ja oskusi, kuid korralikku kehakinnituse kunsti tahab ta tunda ainult keedukursuste kaudu. Kus pereema või peretütar olnud niisuguseil kursusel, võib märgata, kuis ta visas võitluses pikkamööda murrab endised ühekülge toitmise ja liigasöömise eelarvamiste müürid, õpetades ümbruskonda korralikule toitmisele.

Kuid mujal valitseb veel pimedus sel alal.

Mida ütleksite müürsepast, kes kord minu pool tööl olles igapäev kallas neli liitrit piima oma saviste vurrude varju, süües sinna juure värsket leiba paar-kolm kakku, millele määris ligemale pool kilo võid. Polnud ta päratu

*) Soome suurkunstniku söögijutlus soome rahvale, mida käesoleval ajal sobiks kuulata meilgi. Kallela raamatust „Videviku jutte“. Tõlkija.

vaid tavaline palgatööline. Kuid ta sõi nagu söövad kõik ta lugematud täitmatud kaaslased kogu soomlaste maal. Ja vist see toitmisviis ta rahuldama-tuks muutiski, sest peites oma kitsasse sisemusse meeletud määrad piima ja leiba, oli ta endale saanud selle ümbruskonnas nii tavalise südamehai-guse, mis ta loomult muutis pelguriks ja virisejaks. Loomulikult oli ta ka neurasteenik.

Või mida ütleksite Põhja-Häme mõisa sulastest ja piigadest, kes liha-supist viskasid välja kõik juurvilja ja roheline? Või sama valla vaestemaja hoolealustest, kes suure järjekindlusega porgandipalad ja rammusa rukki-jahupudru juhtisid solgiämbrisse. Nende meelest oli see searog.

Näiteid võiks tuua lõpmatuseni, kuid ei taha enam ärritada lugejaid ega en-nast. Kuid vaatame veidi ka teisele poole.

lik üksmeel teevad imet. Kuidas seevastu grammofoonlik massinimene on õnnetu, koguni lootusetu, rõõmustub ja pettub ühel ajal.

See ongi praeguse dünaamilise aja võimas sisu, tema kultuuriline väärtus. Ainult massinimene kipub kahvatama suurte sündmuste keerises, haarates ölekõrrest ja paisates õhku sajatusi. Kelle arvel? Enda! Hüüab, et kelmi peas põleb müts, kuid haarab endal peast.

Mõttelejat lohutab teadmine, et kõik see, mis praegu toimub maailma ühiskonnas, tuleb siiski inimkonnale kasuks.

Inimsugu sammub kiirel käigul arusaamisele, et tal pole muud vaenlast, kui ta ise; sõjalisi konflikte ei loo ega lahenda keegi muu, kui ta ise, ebamoraalne, mittesolidaarne ja „patune“ pole keegi muu, kui ta ise, ainult kandes kultuurinimese silti, mis ka ta enda poolt kaela riputatud.

Ta läheneb arusaamisele suure sündmuse sünnil, et sõrmega teisele osutamine on suur patt. Kaasinimese ebamoraalsuse, mittesolidarsuse, jonnakuse austamine avastab tas endas uue maailma ja teeb talt õilsa õnneseпа teistele.

Inimesele selgub, et ta viibib optilises eksituses, kus ta imelikus peeglis

enda asemel näeb ainult teist; ahastab rõhumise pärast, kuid endale märkamatuks istub teise turjal; põlastab mass-sõdurite üle, kuid ise sammub vaimustatult nukkude ridades, pilkab puurilõvide rumalust, kes alistavad lõvitantsitaja kepile, kuid on ise lõvi osas.

Miks ei peaks inimsoo niisuguse edukäigu üle tundma rõõmu? Ühestki ohvrast pole selleks kahju. Ja kes peab siin ohvreid tooma, kui mitte seesama inimene ise. Muu loodus on end juba küllalt ohverdanud.

Palju sellest, mis paistab ülekohtuna, pole ülekohtus, ja suur hulk tõest-õigusest on sootu vale, kurjast.

Seepärast peab olema võitjaid, et oleks võidetavaid, kust kaudu paistaks elu vooruste ja ebavooruste tagakülg. Igas eluseisundis on tarvis näha ja tunda sündmuse või nähete toataha. Siis on moraalsus igal tarvilikul korral iseene-sest arusaadav ja siis on moraafil ja solidarsusel eluline väärtus, võib olla koguni sõnastatult.

Kuni selleni on veel tükk teed käia. Käima peame seda igal juhul, ka vastu tahtmist. Ainult teadlik rännak on lõbusam ka noortele. See on üldine ja meiegi kultuurtee.

Nägin kuski kirikuhärrat, kes enda ette asetaski taldrikutäie räabisemarja, sõi seda lusikaga ja jõi selle pääle ühe hooga kolm klaasitäit piima ja näis neljanda järgi huuli limpavat. Ei mäleta kas ta enne söömist ka palvetas.

Poisina viibisin sageli pulmades viljarikkas Sadakunnas. Neis söödi ja tantsiti järjestikku kolm päeva. Ja need pulmasöömised olid nii vägevad, et kui hiljem tutvusin Gargantua-ga, mul hale meel hakkas hiiglasest, kel-lel kindlasti oleks sobinud viibida neis Sadakunna pulmades. Siin olid hiigla vaagnad kalarooga — silgust lõheni — kartulite, muna ja pekiga küllastatud. Järgnes vägevate liharoogade voor, milliseid kõiki ei jäksa lugedagi. Neist pääsedes algas pudrude rida. Siin oli riisi-, odra-, manna- ja tatrapudrusid, milledes lusikad seisid kui suusad hanges. Järgnesid kuhjad igasugu magusaid asju, suppe, tortide, puuvilja ja muu järeloogade näol. Lõpuks veel kohv küpsistega. Ja kui viimaks jõuti lõpule, algas teine järjekord jälle söömist uuesti. Lauda istudes lauldi ja igakord kui uus ring tuli, lauldi jällegi. Olin veel harjumata, ei osanud veel enda söömatahet sundida. Juba esimesel ringil hakkas pää ringi käima ja süda läks pahaks. Pugesin laua alt läbi ja kuulsin õuest juba jälle laul-davat järgmist laulu. . .

*

Kirjutas mulle kord üks välejalgne mees Antwerpenist, et soome sisu — saun ja rukkileib — olla meie sportlasile toonud võidu.

See mees tabas naela pähe. Soome sisu on suurepärase ja kui soome saunale juure arvata õigelt ja hästi küpsetatud rukkileib, küll siis soomlane rebib mõnedki rekordid.

Igal juhul aga saaksime läbi poole vähema toiduga kui siin talitaksime otstarbekohasemalt. Olen Kainu südamaadel märganud eriti sitket, tugevat ja tervet rahvast, kuigi neil mail vahest männikoort pandi lisaks leivale. Kuid elukarmuses nad valmistasid toidu õieti: kuivatasiid enda auguga pais-tekakud kivikõvaks — see oli vast

lemmikleib ja seda juba ei söödud liiga palju! Muuks roaks veidi kartuleid, soolakala, vahest kuiva põdraliha ja see oligi kõik. Mis inimesele muud ongi vaja, kui tähtsam — rukkileib — on õieti valmistatud. Neil „näljamail“ märkasid elanikes just seda, mida muidu kutsume soome sisuks. Neil olid väiksed, kuid sitked lihased, pikad kõõ-lused ja rasvatu nahk. Kuid kui sellise mehe panid sõudma päevad läbi või kandma midagi nädalate kaupa süda-maade soil ja rabades — ei väsimu-sest juttugi! — Kuid siin ei kohanud ma ka kunagi neurasteenikuid ega ka sarnaseid suursöömareid nagu lõuna-pool.

Ega vist tühja keegi taat mulle kord ütelnud: vanasti olid inimesed sitke-mad ja vastupidavamad kui nüüd just selle tõttu, et sõid sageli männikoort.

Vaevalt kusagil rahvas toidabki end nii mõtlematult kui meil ja nii ühe-külgsest kui meil. Ju kümneid aastaid tehastöölised Tampere ja mujal elavad ainult kohvist ja limonaadist, imedes sellele sekka kõige maailma liha-jääkidest koostatud vorsti ja vast mai-uspalana juustuviilakuid. Vähehaaval on siis õpitud sisejärvede laevade toi-dukaartide abil lisama „menüüd“. Tüü-bilist rasvas ja sibulas ujuvat laeva-kotletti osatakse ju küpsetada mujalgi, nagu õunakompottigi. Kuid sellega see piirdubki.

Ja „haritlaste“ piiriski oleks vaja selgitamist. Kui meelsasti mõnikord, kui keha igatseb vosvorit, sööksime mõne väikse kala koos kontidega või näriksime lubjahädas krõmpsluid va-sikapraest, kuid lauakombed keelavad selle — rõõmuks meie kassidele ja koertele.

Kui osagi sellest piimast, leivast ja võist, mida söögina vahel tarbetult hävitame, läheks mujal linnades ja te-hastes nende ainete järele nälgatund-vaile lastele, oleks laste surevus ja las-tehaiguste suhtelised suurused palju väiksemad.

See oleks minu roajutus soome rah-vale — eeldades, et seda tahetakse ja suudetakse kuulata.

Tõlkinud A. Meikop.

Õigus või jõud?

Nii kaua kui valitseb inimsugu, on kestnud lakkamatu võitlus õiguse ja jõu vahel, kusjuures võitjaks on olnud jõud, kaotajaks õigus.

Vähe on neid, kes oskavad lugu pidada õigusest. Õigus on liiga suur ja õilis selleks, et teda rakendada igapäevases elus. Küll on kirjutatud õiguse üle terveid raamatuid ja peetud tema auks hiilgavaid kõnesid, kuid kas on seepärast inimesed muutunud paremaks või õiglasemaks?

Rahvast võib valitseda ainult jõud. Seepärast näeme ajalooski, et kuulsaks on saanud need valitsejad ja väejuhid, kes on toimunud valju jõu ja tahtega. Nendest ja nende vallutustest õpitakse koolis, nendele püstitatakse mälestusmärke. Harvem on juba kuulda, et keegi ülistaks mõnda valitsejat õigluse pärast, kui sel puudub jõud. Neid tembeldatakse nõrkadeks, jõuetuteks, kelle nimed ei ole väärt suhu võtta.

Ja sama arusaamine maksab tänapäevalgi. Valitsevad need, kel on jõud. Mida tooremalt enda jõudu osatakse kasutada, seda suurem valitseja ollakse. Vahe on ainult selles, et vanasti maksis inimese jõud, nüüd aga masina oma. Kogu jõud peitub vaid masinais ja inimene on vilets ning väeti nende kõrval. Maksab masin ja seepärast peab inimenegi muutuma masinaks — tema pisitillukeseks osaks. Toodetakse võimalikult rohkesti masinaid, arvestamata selle tootmise paratamatuid tagajärgi. Rahva jõud kurnatakse välja ja paigutatakse tapariistadesse, et nende samadega kord tappa süttuid inimesi. Kuhu jääb siin õigus? Võiks arvata, et ta tänapäeval

sootuks maailmast on kadunud. Inimene püüab õiguse poole ja usub temasse seni, kuni ta sellest kasu saab, kui see talle paremaid äraelamisvõimalusi annab. Mida hakata aga tänapäeval peale õigusega, kui valitseb ainult jõud? Kõik õiguse põhjal sõlmitud kokkulepped tühistatakse ainult paari pommiga, kõik inimlikud tunded hävivad närvepingutavas sõjamõllus. Üksnes jõud määrab rahvaste saatused, seepärast on loomulik, et igaüks püüab end nii palju kui võimalik kindlustada, sest mis mõtet on hakata mõtlema õigusele, kui sa homme võib-olla juba jäädavalt kadunud oled.

Üksikutel valgetel silmapilkudel selles kohutavas mõllus püüab inimene end lõbustada mõne vähemohliku masina kära juures, mida ta muusikaks nimetab, või kihutada võidu, olgu see maal, merel või taevas. Inimene on jõudnud oma kultuuri tippu, kust ta paratamatult peab langema. Nii on see sündinud vanal ajal ja nii lõpeb ta nüüdki. Tehnika areneb aina täiuse suunas, kuid ühes sellega kasvab nõdrameelsete arv. Mis sünnib aga riikide ja nende rahvastega, kui neid valitsevad hullud? Hulludelt ei ole võimalik loota õigust ja nende jõudki ei või olla igavene. Ja kui kord hävib jõud, siis kaovad kõik need inimsoo saavutused, mida ta nimetab kultuuriks. Tõusevad esiplaanile uued rahvad, kes ei ole oma jõudu veel raisanud masinatele. Nad algavad sama teed, mida käinud nende eelkäijad, jutlustades õigusest ja tema voorustest ja lõpuks kogedes, et ei ole võimalik valitseda siin maa peal millegi muuga kui ainult jõuga.

KOHAMUISTENDITE KOGUMISELT RAHVALUULE KOGUMISELE

Ääinud aastal toimunud ÜENU I kohamuistendite kogumise võistlus andis üllatavalt tagasihoidlikke tulemusi, arvesse võttes seda, et see toimus ülerrügilises ulatuses. See 431-leheküljeline kogu on tagasihoidlik saavutus, sest meie paremad rahvaluule kogujad on oma aastatoodanguga selle mitmekordselt ületanud. ÜENU laialdane liikmeskond peaks suutma enam.

Põhjuseks, miks kohamuistendite kogumine ei leidnud teed massidesse, võiksid olla esmajoones huvi puudumine ja arvatavasti ka puudulik selgitustöö kohtadel, ning osalt ka see, et eemale jäid need üenülased, kes töötavad korrespondentidena Eesti Rahvaluule Arhiivi juures ja kuulusid oma materjaliga premeerimisel Vabariigi aastapäeval Presidendi poolt.*)

Kui sukelduda kohamuistendite ainevalda, siis veendumine peagi, et koos kohamuistenditega tuleb koguda ka kõike seda, mis kuulub üldse rahvaluule valdkonda. Ja seda on teinud ka ÜENU I kohamuistendite võistlusest osavõtjad, kes peale kohamuistendite on kogunud ka pulmakombeid, uskumusi, laule, mängu jne. II kohamuistendite võistluse puhul tuleks käesolev võistlus nimetada rahvaluule kogumise võistluseks. See loob avaramaid töötamisvõimalusi ja selle läbi saavutatakse paremaid tulemusi. Pole õige, kui kohamuistendite kogumisel jätame tähele panemata teised rahvaluule liigid, millised aga usutlemistel esinevad peagu kõik. Lisaks praegusele juhislehele, mis sisaldab endas ainult kohamuistendite küsimusi, kui üht rahvajuttude liiki, tuleks koguda materjali ka teistelt aladelt, nagu: vanemad ja uuemad rahvalaulud, uskumused ja kombed, vanasõnad, kõnekäänd, mõistatused, naljandid, õiguslikud traditsioonid (tavaõigus) jne. Koos nendega tuleks koguda materjali ka rahvateaduslikelt aladelt, nagu näiteks rahvariide, tööriistade

*) Sama käib ka käesoleva kirjutuse autori kohta. Toimetus.

ja tööviiside kohta. Osakonnad telligu vastavad küsimuskavad Eesti Rahvaluule arhiivist ja Eesti Rahva Muuseumist, kust neid soovijatele maksuta saadetakse. Hiljem võidakse neid kavu kogujate vahel vahetada.

Kõikide rahvaluule liikide haaramist kodusuurimise raamistikku, dikteerib asiolu, et varem generatsioon päev-päevalt manalasse variseb ja koos nendega ka meie vanemate ja esivanemate kultuurivarad, mida me oleme kohustatud päästma, jäädvustama ja edasi arendama. Selle rahvuskultuurilise ülesande järkjärgulise täitmise juures, kui ühel aastal töötame kohamuistendite, teisel aastal rahvamängude jne. kogumisega, ei suudeta aga päästa kõike seda, mida momendil vajalik oleks päästa kadumise ohust.

Kogumistöö ise ei nõua kelleltki suurt harridust, sest sellega on hakkama saanud paljud lihtsad mehed ja naised, kellel selleks jatkus vaid kirjaoskust ja head taht. Vilunud koguja saab materjali igalt inimeselt, alates kooliõpilasest ja lõpetades raugaga. Ka algaja, kes tähelepanelikult jälgib ümbritsevat elu, võib kuulda iga päev seda, mis väärrib üleskirjutamist. Edukaks tööks oleks aga soovitatav, et maakondlikud keskkorraldused korraldaksid vastavad kursused oma piirkonna osakondadele. Lektorite saamiseks pöördu tagu Eesti Rahvaluule Arhiivi ametnike ja kohalike vanemate rahvaluulekogujate poole.

Kui ÜENU II kohamuistendite (õigem rahvaluule) kogumise võistluse puhul koostada n. ö. „miinimum programm“ — igalt üenülasel üks lehekülj rahvaluulelist materjali(!), siis pole see mingi utopia, vaid reaalne eesmärk, mida iga üenülane saavutada võib. Ja kui just igal liikmel pole vast võimalik ühte lehekülge vastavat materjali koguda, siis tuleks juhatustel hoolt kanda, et materjali koguneks vähemalt sama palju lehekülgi, kui on osakonnas liikmeid. Selliselt suunatud propaganda peaks tagama „miinimum programmi“ täitmise, ja võistlusest kujuneks hoogtöö, mis ÜENU 20. a. juubeli vääriline.

MINA

ÕPIRINGI TULEVIKU KUJUNDAJANA

Noorsoo Selts „Sipelga“ liige Arno sammus sügavais mõtteis Tartu linna tänavail. „Mina õpiringi tuleviku kujundajana!“ helisesid äsja koosolekul kuuldud sõnad Arno kõrvus. Ta oli viibinud koosolekul, kus oli räägitud õpiringi kasulikkusest ja organiseerimisest. „Meie vajame kodanikke,“ ütles kõneleja, „kes suudavad iseseisvalt mõelda ja seisukohti võtta kaasaja keerulistes küsimustes. Meie vajame kodanikke, kel on selgroogu ja iseteadvust, ja kes on valmis, kui selleks vajadus, kaitsma meie rahvuslikke põhiväärtusi: omariiklust, rahvuslikku iseolemist ja omakultuuri — ja nende eest võitlusse astuma. Õpiringiline töömeetod on eriti kohane rahuldama just sellelaadilist kodanikukasvatust. Õpiringis iga liige ei ole mitte passiivne vastuvõtja, vaid ka ise kaasategija ja andja. Õpiring on ader meie vaimupõllu sügavkunniks. Iga teadlik ja mitteteadlik kodanik töötab kaasa õpiringis üldise kultuuri taseme tõstmiseks!“ ja siis oli kõneleja jaganud näpunäiteid kuidas õpiringi ellu kutsuda. Ta oli väitnud, et selleks on küll mõningaid raskusi, aga hää tahtmise juures saab sellest üle.

„Mina õpiringi tuleviku kujundajana!“ kordas Arno mõtteis sõnu. „Kuidas ma seda teeksin?“ Ta mõtles ja kaalutles. Selge oli, et säärase õpiringi on tarvis Noorsoo Seltsi „Sipelgasse“. On tarvis, et oleks koht, kuhu tulevad kokku asjahuvilised, arutavad üheskoos sõbralikult teatud küsimusi, õpetavad ja õpivad. Ja asjahuvilisi inimesi leidub „Sipelgas“ küllalt. Aga kuidas neid organiseerida? Kuidas ja kust saada õpiringile hää juhataja?

Koosolekul Arno kuulis, et juht peab olema teadlik ja arukas inimene, näit. kooliõpetaja, arst, jne. Võivat olla ka päris lihtsurelik ja mitteteadlik inimene, aga siis ta pidavat olema agar ja edasipüüdlik mees.

Arno arvas, et seltsis on küllalt teadlikke ja arukaid inimesi, aga nendel olid hoopis teised huvid, vaevalt et nad tulevad ja hakkavad õpiringiga vaeva nägema. Tuleb leida mitteteadlik juht ja selline oleks tema. Ja see on kindel, et kui tema kutsub kokku õpiringi asutamise koosoleku ja esitab sääl plaani kuidas töötada, siis valitakse tema õpiringi juhiks. Temal juba oleks südamel õpiringi hää käekäik, ja ta kannaks muret ja hoolt selle eest, et õpiringi töö igati edeneks. Aga — kas tema oma väheste teadmistega ja veel vähema kogemuste hulgaga suudab õpiringi tööd edukalt juhtida? Ei, kindlasti ei! Ja Arno otsustas, et temast küll juhti ei saa.

Aga ta räägib teiste seltsiliikmetega läbi ja üheskoos nad lahendavad juhi küsimuse.

Järgmistel päevadel Arno rääkis ühe ja teisega õpiringi ellukutsumise võimalustest. Suurem osa kahtles, et kas maksab tühjaga üldse jannata, viidab palju aega, parem võiks minna kinno või tantsukursusele või sportida. Kümnekond noort oli aga õpiringi küsimusest tõsiselt huvitatud. Arvati, et võiks väga hästi arutada üheskoos kirjanduslikke küsimusi, samuti vaielada aktuaalsete päevaküsimuste üle. Aga juhi küsimus tegi kõigile muret. Loodeti ja arvati ühte ja teist agarat tegelast sellele kohale sobivat. Nendega räägiti ja paluti õpiringi juhiks hakata. Aga kõik keeldusid viisakate vabandustega nagu suur ajapuudus, olevat juba kusagil mujal ametis jne.

Arno ja ta sõbrad otsustasid siis koosoleku kokku kutsuda ja valida kellegi ajutiseks juhatajaks. Koosoleku eeltööde tegemine jäi Arno hoolde. Ta asus kohe agaralt tööle. Koostas õpiringi esialgse töökava, paigutas kuulutuse ajalehte ja esitas koosoleku teate politseile. Politseis öeldi, et viimane päevakorra punkt „Koosolekul algatatud küsimuste arutamine ja otsustamine“ tuleb muuta järgmiselt: „Läbirääkimised päevakorral olnud punktide üle“. Arno nõustus sellega ja siis politsei registreeris koosoleku.

Teatud päeval oli siis õpiringi asutamise koosolek. Koos oli umbes 20 nort. Arno seletas õpiringi vajadusest ja tähtsusest. Sõna võttis Mihkel ja arvas, et sellest ei tule midagi välja, kui hakatakse arutama kirjanduslikke küsimusi. Hoopis iseasi oleks, kui kavatses õpiring võtaks oma ülesandeks moodsate tantsude õpetamise. Sealjuures võiks ka võimelda ja palli mängida. „Siis alles oleks terves kehas terve vaim,“ lõpetas Mihkel. „Aga kui meie küürutame mingisuguses kirjanduse ringis vanade kopitanud raamatute kallal, siis kasvatame varsti küürud selga ja rikume endi silmad!“

Järgnes maruline aplaus. Arno vihastus ja tahtis midagi teravat öelda. Seal tõusis püsti Kalju. Ta ootas veidi kuni aplaus lakkas ja hakkas siis kõnelema. Ta ütles, et on loomulik, et terves kehas peab valitsema terve vaim. Seda nõudsid juba vanad kreeklasedki. Iga kodanik oli ühtlasi sõdur, kellele terve ja tugev keha oli edu tagatiseks. Selleks pidi ta tublisti sportima. Jooksmine ja hüppamine arendasid aktiivsust ja liikuvust; ketta ja oda heitmine treenisid kätt ja silma osavaks sõjariista käsitamiseks; maadlemine

ja poksimine olid hääks ettevalmistamiseks käsitsivõitlusele sõjas. Peale kehalise spordi nõuti ka vaimse spordi harrastamist. Iga kreeklane pidi harrastama muusikat, kunsti ja kirjandust. Vaimline sport oli tihedalt seotud kehalise spordiga. Näiteks marssimine ja võimlemine sündis flöötide ja laulu saatel. Ja koosolekuil pidi iga kreeklane oskama väljendada oma mõtteid selgelt ja kaunilt. „Kui meie tahame, et terves kehas oleks terve vaim, siis asutame õpiringi kus harrastatakse kirjandust ja sporti,“ ütles Kalju lõpetades. „Nimelt õpiringi koosolekul oleks enne kirjandusliku teose arutamine ja sellele järgneks seltskondlik osa, kus võiks võimelda, tant-sida, jne.“

Kalju kõne võeti samuti suure aplausiga vastu. Otsustati asutada üldhariduslik õpiring ja see registreerida Õpiringuide Keskuses. Juhatajaks valiti ühel häälel Arno. Õpiringi tegevliikmeiks registreeti 9 liiget. Teised jäid esiosa äraootavale seisukohale.

Nädal hiljem oli esimene töökoosolek. Päevakorras oli kirjanik Juhan Liivi elu ja loominguga tutvumine. Koos oli üle 20 noore. Valiti koosoleku juhataja ja protokollija. Siis sai sõna Arno, kes pidi kõnelema kirjaniku elust. Veidi kõhklevalt sammul astus Arno laua taha ja algas: „Lugupeetavad koosoli-jad...“ Aga siis peatus ta. Kõne, mis äsja oli nii hästi pääs olnud, oli korraga kadunud. See tuli esinemisepalavikust.

Küll pingutas Arno, aga sobivat järgmist lauset meelde ei tulnud. Juba nägi ta Mihkli ja teiste muigavaid nägusid, „Ah haa, läbi kukkunud...“ arvas ta kuulvat nende huultelt. Arno võttis end kokku: talle meelestus järsku, et tal oli olemas kõne konsept. Ta otsis selle taskust välja ja jatkas veidi väriseval häälel: „Lugupeetud koosolijad! Minul... mul... on täna austavaks ülesandeks... rääkida teile Juhan Liivi elulugu...“ Arno peatus, tegi konsepti lahti, silmitses seda ja hakkas rääkima kirjaniku sündimisest ja kodukohast. Algul see sündis konarlikult. Aga vähehaaval tõusis Arno julgus, ta hääl muutus kindlamaks ja kirjaniku lapsepõlvest ta rääkis päris soravalt. Hiljem tuli küll jälle pause ja lünkfi kõnes ja Arno pingutas end, et kiiremalt lõpetada. Oma kõne ta lõpetas kirjaniku tuntud teose lühikese iseloomustusega. Seda oli ta hiljuti lugenud ja tundis seepärast sisu hästi. Lõpetades sai ta nõrga aplausi osaliseks. Istudes kohale tundis Arno, et ta on päris väsinud. Ja ometegi oli ta kõne kestnud vaevalt 15 minutit. Arno veendus, et esinemine kuulajate ees ei ole alati mitte kerge, — aga — hakkama saab.

Kalju esinemine kannatas samuti esinemis-palaviku all. Seepärast lõpetas ta liialt rutates. Järgnesid katkendite esitajad. Kuna nad lugesid katkendeid raamatust ette, siis neil eriliselt esinemisepalavikku ei olnud. Lõpuks oli seltskondlik osa. Algul mängiti ringmängu „Peremees võtab naise...“ siis „Silmatege-mist“ ja lõpuks tantsiti valssi heliplaadimuu-sika saatel.

Lahkudes teatas Mihkel, et see oli päris kena õhtupoolik ja avaldas lootust, et järg-

mine koosolek on sama huvitav. Õpiringi liikmed aga korraldasid omavahel koosoleku, kus arutati põhjalikult kuidas keegi oli esi-nenud. Järgmine koosolek otsustati korral-dada teemal: „Kas pooldada kino?“ ja vaid-lustega. Kõnelemise võttis Arno enda pääle ja lubas rääkida nii, et tekib elavaid vaid-lusi. Teised seda hästi ei uskunud, aga olid siiski uudishimulikud kuidas Arno seda teeb. Arno oli tuntud kinosõbrana, seepärast arvati, et ta püüab igati kino pooldada. Seda tun-dis ka Arno ja ta mõtles neid üllatada.

Järgmisel koosolekul oli ligi 30 inimest. Suurem osa oli tulnud selleks, et seltskon-dlikust osast osa võtta. Arno rääkis kinost. Ja see kõne, oli üllatuseks kuulajaile. Muide. Arno kõne oli hästi ettevalmistatud: tal oli paberile märgitud tähtsamad mõtted ja eriti tähtsad punasega alla kriipsutatud.

Arno kannatas veelgi esinemisepalaviku all. Sellest hoolimata ta kandis kõne südilt ette. Arno asus kino suhtes täiesti eitavale seisukohale. Ta seletas, et kino on tühine aja-viide. Ekraanil näeme ainult inimvarjusid, kuna tõelikult seal üldse inimesi pole. Ja kino petab meid päris avalikult. Näiteks kusa-gil Metsikus Läänes ürgmetsas laulab kino-diiva. Ta on seal üksinda, kaaslaseks vaid tema hobune. Aga kui ta laulab, siis kuuleme, et tema laulu saadab suur sümfoonia orkester. Aga — see on ju pettus: meie näeme näit-lejat üksinda suures metsas, kus pääle tema kedagi pole. — Sääraseid näiteid esitas Arno terve rea.

Kõne lõppedes järgnesid elavad läbirää-kimised. Mihkel pooldas kino seepärast, et seal on palju seiklusi näha, mis elu mitme-kesistada aitab; Kalju leidis, et kinos õpime tundma võõraid maid ja rahvaid, mis meie silmaringi laiendab.

Arno kaitses oma seisukohti näitega, et kino loob vaid pettekujutusi — illusioone — mis tegelikus elus kunagi ei täitu, ja kinost väljudes oleme samuti vaesed, ei: veel vaesemad kulutatud kinoraha arvel, kui kinno minnes. — Südames oli aga Arno rõõmus et ta väike trikck, esineda kinovastase kõ-nega, oli nii elavaid läbirääkimisi tekitanud. Ja ta võttis nõuks seda trikki lähemal ajal jälle kasutada.

Järgnevail õpiringi koosolekuil tutvuti Soome kirjaniku Juhani Aho elu ja loomingu-ga. Siis otsustati Arno ettepanekul korral-dada vaidlusõhtu teemal: „Kas pooldada sporti?“ Kõne koostamise võttis Lembit enda pääle, kusuures Arno teda tublisti aitas. See-kordne koosolek otsustati sisustada veel lau-luga lauldes koosoleku algul ja lõpul ühe üldtuntud ühislaulu.

Koosolek kujunes väga huvitavaks. Juba enne koosolekut tehti omapärane uuendus. Nimelt tuli Arno mõttele, et oleks hää kui kõik koosolekust osavõtjad oma nime proto-kolli raamatusse kirjutaksid. Seni oli kombeks, et protokollija märkis lihtsalt, et koos oli nii ja niipalju inimesi. Parem oleks aga kui igaüks kirjutaks oma nime protokolli raamatusse. Siis oleks huvitav, näiteks, neid nimesid grafoloogiliselt uurida. Ja 10—15 aas-

ta pärast, kui mõnest praegusest noorest on saanud tähtis tegelane, siis on hää näidata tema nime selles raamatus ja ütelda, et vaat, see mees oli ka kord meie ringi liige.

Arno avaldas oma mõtte teistele ja see otsustati kohe teostada. Arno kirjutas siis protokoll raamatusse protokoll alguse, märkides protok. numbri, seltsi nime ja koosoleku aja, koha ja alguse. Siis kirjutas sinna juhatuse poolt koostatud päevakorra, mis oli järgmine: 1) Koosoleku avamine, juhataja ja protokollija valimine. 2) Avalaul. 3) Lembitu kõne „Kas pooldada sporti?“ 4) Läbirääkimised. 5) Järgmise koosoleku töökava. 6) Teateid. 7) Lõpulaul. 8) Seltskondlik osa. Ja päevakorra lõppu ta kirjutas „Koosolekust osavõtjad“ ja märkis number ühe alla oma nime. Siis asetas ta raamatu ukse kõrvale lauale ja palus kõiki koosolekust osavõtjaid nimed raamatusse kirjutada.

Paljud ei tahtnud algul seda teha. „See on nagu: Mu nimi taevas kirja pandud...“ pilkasid nad. Arno pidi siis seletama, et see on tõsi, aga kuna meie soovime teada, kui kui palju ja kes nimelt koosolekutest osa võtavad, siis palume küll nimi kirja panna. „Ja ega ta veksle ole, et kardate!“ ütles Arno: „Kes kardab, see muidugi ärgu kirjutagu!“ Selle kõneluse tulemus oli, et raamatusse kirjutasid oma nime peaaegu kõik, ainult Mihkel oma kahe sõbraga ei teinud seda.

Algas koosolek. Pääle koosoleku rakendamist lauldi Arno ettepanekul: „Nagu linnutiivil...“ Laulu esimene salm oli kuidagi kartlik ja tagasihoidlik, nagu häbenetaks üksteist. Kuid teise salmi juures satuti hoogu ja kolmas salm kõlas väga mehiselt.

Siis asus laua taha kõnelema Lembit. Ta kannatas tublisti esinemispaalaviku lei: kõhatas sageli närviliselt ja vahitis aina kõne-konspekti. Kõnes ta rõhutas, et sport pole mitte tervise karastamiseks vaid just tervise rikkumiseks. Meie näeme, et paljud tuntud sportlased on vigased. Näiteks poksiijatel on hambad šuust välja lõõdnud, maadlejatel küljekondid murtud, kergesportlastel on tihti lihaste rebenemisi, jne. Ja esteetiliselt on sport samuti kahjulik: näiteks kuulsa maadleja Jaan Jaago keha pole mitte proportsionaalselt arenenud ja see riivab ilutundelist silma ja meelt. Kui mõnel sportlasel ongi ideaalne keha, siis vahel on tema vaimne külg päris arenematu.

Läbirääkimistel puhkesid elavad sõnavõtud. Mihkel väitis, et sport on alati kasulik, sest ta rakendab inimeste üleilgse energia kasulikult tööle. Jüri tõendas, et sportimine teeb selja sirgeks, andes ulja rühi, ja mõistuslikult õpetab sport taipama kergelt ja tegutsema välikkiirelt.

Arno arvas, et sportimisest on siis kasu. kui seda teeb kogu rahvas. Kui aga 20—30 sportlast mängivad jalgpalli ja 2000—3000 inimest vaatavat päält, vaevalt siis need päält-vaatajad saavad sirge selja ja ulja rühi. Kalju arvustas teravalt rekordspordi. Ta lei-

dis, et teatud tippsaavutuse jaoks treenerimine on kahjulik tervisele. Tihti jooksjad higisena külmetuvad, haigestuvad ja surevad. Ja kui on püstitatud uus rekord, siis tuleb jälle uus mees, kes sentimeetri võrra rohkem hüppab või sekundi murdosa kiiremini jookseb. Sport peab olema selline, mis kogu rahvast arendab ja teda eluvõitluses abistab!

Vaidluste lõpul nõustus Mihkel, et rekordspordimisel liialdamine võib tervisele kahju tuua. Ja ta lubas rääkida järgmisel koosolekul õigest sportimisest.

Teadete osas Arno teatas, et teater „Vane-muises“ etendatakse Raudsepa näid. „Lipud tormis“ ja soovitas kõigile seda vaadata. Otsustati üheskoos teatrit külastada ja siis selle üle muljeid vahetada järgmisel koosolekul päale Mihkli kõnet. Lõpulauluna lauldi „Eestimaa, mu isamaa...“ See kõlas väga võimsalt ja mehiselt.

Järgnes seltskondlik osa, kus mängiti mitmesuguseid mänge. Sel ajal tuli Mihkel oma sõpradega Arno juurde ja palus lubada nimed raamatusse kirjutada. Rõõmuga tegi seda Arno. Samal koosolekul registreeriti veel õpiringi liikmeiks 14 noort, seega ulatas ringi liikmete arv nüüd juba 23.

Edasised koosolekud olid hoogsad täis töötahet ja tööõõmu. Õpiringlased esinesid üksteise järele kõnedega kirjanduse ja päeva-sündmuste üle. Anti välja koguni seinaleht „Põhja Täht“. Arno tundis aina rõõmu, et tema poolt algatatud õpiring nii hoogsalt tegutses. Kuid ta tundis ka pisikust muret, kas ta edaspidi suudab õpiringi juhataja kohuseid täita. Ta leidis, et on vajalik enda haridust täiendada. Selleks ta astus rahva-üliskooli. Siin oli iga päev, väljaarvatud laupäev, 2 loengut tuntud teadusemeestelt mitmesuguste küsimuste üle. Kõige enam aga meeldis talle mag. Adamsi kõneoskuse õpiringi töö. Siin iga õpiringlane võis esineda kõnega, mille kestvus oli 15 min. Seejärel arvustati tema kõnet retooirilisel ja jagati häid näpunäiteid kuidas kõnelda. Lõpuks vaieldi kõne sisulise külje üle. Arno õppis siit palju kasulikke, mida ta mõtles tulevikus kasutada oma õpperingi töös.

Lähenesid jõulud. „Sipelga“ õppering otsustas seda vääriliselt pühitseda. Otsustati korraldada piduõhtu ja väljaanda ringi ajakiri. Piduõhtu kavasse võeti liihikõned Arnolt ja Mihkilt, ja rida deklamatsioone teistelt. Ajakirja jaoks koguti kokku paremad palad omaloomingust ja käsitati ka aktuaalseid päevasündmusi. Ühel õpiringlasel, Helduril, oli mimeograaf, millega otsustati paljundada ajakirjast 50 numbrit.

Kui ajakirja töö oli täies hoos, ilmus Jüri äreva uudisega, et maksva seaduse järele tuleb ajakiri politseis registreerida. Senikaua kui seda pole tehtud, ei saa ajakirja väljaandmise tööd lõpule viia. Õpiring tegi siis Arnole ja Lembitule ülesandeks paluda politseist teateid ajakirja registreerimise üle. Politseis seletati, et ajakirja registreerimine on tarvilik ja sünnib siseministeriumis. Ja neile

Ääremärkmeid Läti Võimlejate Päevilt

Märtsi 18., 19. ja 20. toimusid Riias I Läti Võimlejate Päevad — I Latvijās vingrošanas darba skate — millest mul oli juhus võtta osa.

Võimlemispäevade eesmärgiks oli anda ülevaadet Lätis esinevaist võimlemisvooludest ning õppemetoodidest. Esinemistest võttis osa 57 rühma üle 2000 võimlejaga. Esinesid koolid (algkoolid, keskkoolid, rahvaülikool, ülikool jt) spordiseltsid, põllu- ja oskustöölise rühmad, kaitseliit, naiskodukaitse, tuletõrje, kurtummad, politsei jt. rühmad. Esinemised algasid hommikul kella üheksast ja kestsid peale lõunavaheaega hilisõhtuni.

Naisvõimlemises leidis peale vabavõimlemise rohkem käsitlust võimlemine abinõudel ja mitmesuguste vahenditega nagu: poome, kaste, pinke, kurikaid, rõngaid, palle, vibusid, keppe ja muid. Meeste võimlemises oli võrdset esindatud riist-, vaba- ja põrandvõimlemine.

Üksikute rühmade esinemised kestsid 10 minutist poole tunnini, ei puudunud ka raadiovõimlemine. Rühmade koosseis oli 8—120.

Hoolimata esinemiskavade rohkusest ja erinevusest läbisitas

ühise joonena kogu Läti võimlemisliikumist, et see taotleb jõudu, julgust ja osavust, kusjuures võistlusmoment on leidnud õige tugeval kujul rakendamist. Seda iseloomustab kas või seegi, et neil pidustusil esinesid naiste osas meisterklassi I, II ja III klassi meistrid, rääkimata veel meestest.

Terve rida oli ka rühmi, kes esmakordselt astusid avalikkuse ette. Vanema koosseisuga rühm oli politseiametnikest, kus 30 liikmelises koosseisus oli nooremaks võimlejaks 43-aastane ning vanemaks 60-aastane.

Esinemistele elas Läti publik vaimustusega kaasa ja suur spordihoone nagu sulas ühte rahuldus- ning rõõmutundes ligi neljatuhandalise asjahuvilisega.

Korraldus oli üldiselt väga hea, efektne ja osalt omapärane. Ka ettekanded ei jätnud midagi soovida. Erilise silmapaistvuse aga omavad lätlased, nii mehed kui naised, ikkagi seal kõige rohkem, kus on tarvis julgust, jõudu ja osavust — riistadel!

Läti spordihoone, mis mõni aasta tagasi on valminud, mahutab tugevasti üle 3000 koha pealtvaatajaile; peale selle jääb keskele vaba ruum, kus võib ligi 150 võimlejat korraga esineda. Spordihoone teistes osades on võrk- ja korvpalli väljakud, kus korraga võib aset leida kuus võistlust. Ka on samas jalgpalli harjutusväljak, kergejõustiklastele hüppe, jooksu ja tõugeteheidete võimalused. Kõike seda saab teha ruumides.

Erilist tähelepanu väärib ka kehalise kasvatus katseinstituut, kus leidub terve rida mitmesuguseid aparate ja seadeldisi katsetusteks ning sportlaste võimete-puuduste kindlakstegemiseks.

Läti vanimaks võimlemisorganisatsiooniks on Läti Võimlejate Selts — LVB —, milline töötanud oma energilise juhiga Čekulsiga eesotsas 13 aastat. Liikmeid on sellel organisatsioonil 300 ümber, kuid aastate jooksul on sellest käinud läbi umbes 2000 võimlejat.

Läti võimlemisjuhtide — õpetajate — kaadri ettevalmistajaks on Kehalise Kasvatuse Instituut, mis asub Läti Rahvaülikooli juures. Võimlejate Liit on aga Lätis õige noor, töötanud kõigest paar aastat. Liidu moodustavad kaheksa järgmist organisatsiooni: Läti Võimlejate Selts, Kutseorganisatsioonide Liit, Kaitseliit, Kotkad, Vene Võimlejate Selts, Spordiselts „Amatiers“, „Universitātes Sporta“ ja Läti Mazpulku.

Rõõmustav oli kohata neil päevadel ka Riia-estlastest võimlemisjuhtidega, kellest Leopold Suki on kauaaegseid Läti riistvõimlemise meistreid, võimlemisõpetaja Kihno Läti Võimlejate Seltsi tegelasi ja paljulubav tulevikumees. Täht, kes muuseas ÜENUTO endine võimleja.

soovitati tutvuneda Trükiseadusega Riigi Teatajas nr. 42—1938.

Murelikult arutati õpiringi koosolekul seda teadet. Ajakiri oli peaaegu valmis, kui nüüd muretseda veel registreerimise luba, siis jääb selle väljaandmine pidupäevaks hiljaks. Ja kust saada Riigi Teatajat? — Seal meelestus Arnole, et linna keskraamatukogus on käsiraamatukogu, kus on olemas kõik seaduste ja entsüklopeediate raamatud kohal lugemiseks.

Järgmisel õhtul kogunesid õpiringlased pea terves koosseisus raamatukogusse. Teenija lahkkel kaasabil leiti peagi vajalik Riigi Teataja aastakäik ja asuti seda uurima. See oli paks raamat ja sisaldas palju seadusi. Varsti oli kõiki huvitav Trükiseadus käes. Ja selgus et igasugused perioodilised trükitooted tulevad registreerida, kuna mitteperioodiliste trükitoodete kohta seda nõuet ei ole. See oli õpiringlastele rõõmustavaks teateks; nende ajakiri oli mõeldud samuti mitteperioodilise trükitootena ja võis seega ilmuda.

Jõuluõhtu pidustus ja ajakirja väljaandmine toimus ettenähtud korras ja õnnestus kõigiti hästi.

Tulles öösel koju läbi tühjade tänavate meeletusid Arnole sügisel küuldajana: „Mina õpiringi tuleviku kujundajana!“ Ta leidis, et kõnelejal oli õigus kui ütles, et agarad ja ettevõtlikud lihtsad inimesed võivad töötada õpiringi juhina kui neil selleks aega ja taht on. Ja Arno otsustas eneses, et tuleval aastal ta töötab õpiringis veel suurema hoole ja armastusega kui seni.

Läti naisõpilased
N. Draudzināse
gümnaasiumist esitavad
võimlemist pinkidel

Rahvakonservatoorium asutamisel

ÜENÜ tegelaste poolt algatatud rahvakonservatooriumi mõte leiab kõikide keskorganisationsioonide ja valitsusasutuste pooldamist. Asutamise eeltööd liiguvad edukalt. Asutuse avamist on loota sügissemestril. Viimasel vastaval nõupidamisel Tallinna Riiklikus Konservatooriumis valiti eeltöödeks kolm toimkonda, kes töötavad välja asutuse põhimäärused, õppekursuse kava ja Rahvakonservatooriumi Seltsi põhikirja. Toimkondadesse valiti: G. Ernesaks ja A. Meikop ÜENÜ-st, V. Soo Riikliku Propaganda Talitusest, J. Kiiwet Haridusministeeriumist, professorid J. Vaks ja A. Topman Akad. Helikunstnike Seltsist.

Õppeasutuse tegevuse alustamiseks loodetakse toetusi linnalt ja Helikunsti Sihtkapitali Valitsuselt.

Rahvakonservatooriumis loodetakse õpetada kõiki muusikaalasi. Õpilasiks võivad olla kõik isikud, kel täieliku konservatooriumi kursuse kuulamine pole võimalik, vanadusele ja eelharidusele vaatamata. Õpetajatena loodetakse kasutada Riikliku konservatooriumi õppejõude ja noori muusikapedagooge.

A. M.

II ÜENÜ laulukoorijuhtide päev

II ÜENÜ laulukoorijuhtide päev toimus 13. aprillil Tallinnas ÜENÜ ruumes.

Kokku oli tulnud üle 20 koorijuhi, neist palju pedagooge, neist mõned kaugelt, nagu Võrust, Urvašest, Tõrvast, Holstrest, Iisakust, Veneverest ja Männikult Läänemaal. Naisesindajatena võtsid päevast osa J. Räs-tas Tõrvast, L. Metsma Saksist ja A. Viher Käosalust.

Mõningate ÜENÜ Tallinna osakonna segakoori naislauljate kaasabil moodustati osavõtjaist segakoor, kus läbivõetud laule G. Ernesaksa üldjuhtimise all kordamööda harjutati ja juhatati. Loengutega esinesid G. Ernesaks „Leho Vörk ja Ü. Toomi.

Läbirääkimistel toonitati ÜENÜ kooride ühise alalise repertuaari vajadust, et jõuliselt esineda ÜENÜ ühistritusil. Otsustati ja võimalikult augustis (Elvas?) uuesti kokku tulla, et järgmise aasta repertuaari läbi töötada.

Repertuaari koostamine jäeti ÜENÜ Muusika keskoitkonnale.

ÜENÜ koorijuhtide kogu juhatusse valiti täiendavalt R. Oolep Tallinnast ja pr. Viher Käosalust.

Peeti soovitavaks, et ÜENÜ koorid hangiksid endale kohalikud rahvariided.

Esineti sooviga ÜENÜ Muusika Keskoitkonnale, et astutaks samme ÜENÜ kooridele jõukohaste kergemate ja lihtsamate kuid hoog-sate ja elavate koorilaulude saamiseks..

A. M.

Tõstesporti õpetus

Koostanud Eesti spordi keskliidu tõsteõpe-taja Alfred Määll, 102 lk. Autori kirjastus Tallinnas. Pealadu „Postimehe“ raamatukaupl. Tartus. Hind 1 kr. 50.

Eesti tõstesport on möödunud juba 50. kilo-meetritulbast. Eesti tõstesport on tunnusta-tud ja viidud suure tõstesportdikuuriga rah-vaste perre.

Raamat on esimene sellesarnane Eestis, mõeldud kõigile tõstesportdihuvilistele alga-jast kuni meistrini, andes põhjalikku käsitelu tõstesporti väljaõppe tehnikast ja treeningu-süsteeme uuema aja tõstesportdiks.

Jvar Paulson

Kahe patuse tee

Kus looritet külma
hingab vesi,
säääl käime kaua
me kahekesi.

Täis ohakaid kasvand
on konarlik rada,
mu jalus lookleb
siugude jada.

Teeveerudelt punaseid
roose sa nopid,
kuid varred täis okkaid
mu põue topid —

Noorsoolaste edukas esinemine murdmaajooksu meistervõistlustel

Nrsl. H. Meier ja E. Välbe EM-id. - 21 noorsoolast murdmaad jooksmas Paides

Eesti meistervõistlused murdmaajooksus toimusid Paides ja neist võttis osa 21 noorsoolast. Käesoleva hooaja murdmaajooksu meistervõistluste tulemused kujunesid ÜENÜ'le edukamaks kui eelmise aasta omad, nii saavutasid, tänava ÜENÜ osak. kokku 52 punkti möödunud aasta 35 punkti vastu. Meistervõistlusi oli Paide Vallimäele jälgima ilmunud ka ÜENÜ spordijuhte: J. Nurmik, A. R. Raidna j. t.

Eesti murdmaajooksu esivõistluste start Paides.
Teine paremalt nrsl. F. Tungal

Esimeste aladena toimusid noorte A- ja B-klassi murdmaajooksu võistlused 3 km distantsil. Mõlemates klassides saavutasid noorsoolased EM tiitlid. A-klassis tuli meistriks H. Meier (Nõmme) kelle ajaks märgiti 11.17,2 sek. ja kolmandaks jäi samas klassis J. Pütsepp Tallinna osakonnast. Noorte B-klassi meistri tiitli vääriliseks osutus E. Välbe (Tall. osakonnast) kes pinevas võistluses jättis seljataha rea paljulubavaid noori.

Võistlusklassi 8 km distantsil tuli „hõbemedalile“ — teisele kohale nrsl. A. Rammul (Tall. os.) ajaga 28.35 sek. ja kuuendaks jäi J. Lant (Nõmme os.). Võistlusklassi 5 km distantsil saavutas Tallinna osak. meister E. Piisang kolmanda koha ja tema ajaks märgiti 17.41,2 sek. Viiendale ja kuuendale kohale tulid vanameister F. Tungal ja K. Urban (mõl. Tallinna osak.) Osakondadest jäid punktide kogusumma Tall. Kalevi järele teiseks Tallinna osak. 41 punktiga ja Nõmme osak. saavutas paremusjärjestus neljanda koha 11 punktiga.

Kahetsusega peab märkima, et Lõuna-Eesti ÜENÜ osakonnad ei võtnud osa murdmaajooksu võistlustest, kuna vastasel korral ÜENÜ osakonnad oleks annud tervikliku pildi oma murdmaajooksu tasemest. A. Leiumaa.

JALGPALL VEEREBJ. . .

170 noorsoolast võistleb jalgpallis. - Tall. ÜENÜ - Tall. Kalev 0:0

Eesti meistervõistlused jalgpallis on alanud. Avavõistlusel, mis toimus 1. mail Tallinnas kohtasid liiduklassi sarjas vanameister Tall. Kalev ja ÜENÜ Tallinna osak. meeskonnad. Südikalt esinenud noorsoolasi ei suutnud võita kalevlased. Mäng lõppes viigiliselt — 0:0. Noorsoolaste esimesest matšist peegeldus, et meeskond on võimeline tänavusel hooajal veel rohkemaks kui ainult omada üllatusmeeskonna tiitli.

Eesti jalgpallimeistervõistlustest võtavad osa

ühiksa ÜENÜ osakondade meeskonda. Nii stardivad B-klassis: Põhja-Eesti ringkonnas — Hõimla osak. ja Tallinna osak. III meesk.; Ida-Eesti ringk. — Rakvere II, Kohtla-Järve ja Kukruse osak. meeskonnad ja Lõuna-Eesti ringkonnas stordib Tartu osak. meeskond. Eesti A-klassis stardivad Tallinna osakonna ja Rakvere osak. meeskonnad. Liiduklassis esitab noorsoolasi ÜENÜ Tallinna osak. meeskond, kel seisavad ees rasked ja pingerohked võistlused. A. L.

SPORDIKILDE ÜENÜ-st

ÜENÜ murdmaajooksu propaganda võistlused toimusid kevadpühäl üle maa.

Elva osakonna 5 km murdmaajooksu võitis noorsoolane A. Sirk ajaga 20.04 sek. 7 km distantsil tuli esimeseks E. Kenk.

Tallinna osak. murdmaajooksu võitis 5 km distantsil E. Piisang ja ta saavutas lii-

vasel murdmaal ajaks 20.38 sek-it. Noorte A-klassi 3 km murdmaajooksu võitis S. Kurinsky ajaga 15.16,4 ja noorte B-klassis võitjaks tuli Pääs ajaga 15,31 sek.

Rakvere osak. 5 km murdmaajooksul tuli ülekaalukalt võitjaks B. Lilbock, kelle ajaks märgiti 17.19 sek.-it.

Hõimla osak. parimaks murdmaajooksjaks osutus R. Trummel, kes saavutas 5 km distantsil ajaks 20.57 sek.

Ohekatku osak. toimunud võistlustel nrsl. Oljum tuli toime üllatusega, võites Eesti olümpia-jooksjat R. Ubat 1000 m jooksus ja saavutas varajasele hooajale vaatamata hea aja — 2.50,2 sek.

Eesti Spordi Keskliidu liikmeteks on 19 ÜENÜ osakonda. Need on Tallinna, Hõimla, Aruküla, Nõmme, Rae, Raiküla, Riisipere, Tamsalu, Märjamaa, Petseri, Tartu, Kohtla, Kohtla-Järve, Kärü, Mädapea, Rakvere, Sillamäe, simuna ja Võru osakonnad.

Petseri osak. korraldusel toimus Petseris male-matš 10 laual Võru ja Petseri osakondade male-meeskondade vahel. Võitjaks osutus Petseri osak. 10½ : 9½, kuigi tagajärg 10 : 10 oleks olnud õigem ja iseloomustavam mõlemate osakondade vahelist tasavägist võistlust.

Peale võistlust pakkus külakosti liidukl. maletaja F. Villard andes simultaani 16 kohalikule maletajale. Villard võitis 13 partiid, kaotas ühe, kuna kaks jäid viiki.

Iga noorsoolane peab teadma

Eesti rekord kõrgushüppes püsib juba 1936. a. saadik A. Kuuse nimel 1.95 sm.

*

Tallinna osak. osutus 1939. a. üldkokkuvõtte põhjal kergejõustikus paremuselt kolmandaks spordiorganisatsiooniks Eestis 133,5 punktiga neljas oli Nõmme osak. 66 punktiga ja kümnes Võru osak. 4 punktiga.

*

ÜENÜ spordikesktoimkonna esimees on J. Reigo, ja malekesktoimkonna esimeheks on keskjuhatause liige J. Kreeck.

Kas Teie teate, et...

...ainukeste ÜENÜ jalgpalli meeskondadena püsivad Eestis jalgpalli A-klassis ÜENÜ Rakvere osak. meeskond ja ÜENÜ Tallinna os. B-meeskond. Tallinna osakonna meeskond on liiduklassis.

...pealinna meeskondade suurvõistlusel males tuli ÜENÜ Tallinna osak. 82 punktiga seitsmendale kohale.

...omaaegne „Eesti Nooruse“ tegevtoimetaja Harald Nõmmik on praegu „Rahvalehe“ spordiosakonna toimetaja.

...Tallinna osak. võitis Eesti vanemat raskejõustikukantsi Tall. Kalevit poksis 5:2.

...parimaks kergejõustiku osak. ringkonna-võistluste tulemuste põhjal on Kadrina osak.

M A L I E

KUNINGA-GAMBIIT

Allpool toome toreid partii, mis mängiti Nõmme maleturniiril 1939. a.

Valged:

J. Krupp

1. e2—e4

2. f2—f4

3. Rb1—c3

Parem oluoks Rf3, mis hiljem c3 ja d4 võimaldab.

3.

4. Rg1—f3

5. Of1—c4

6. Rc3—a4

7. Oc4—b5

Valge tahab d4 mängida; e3 peale järgneks 7. Re5; 8. Oe4, Oxf3; 9. Oxf3, Lh4+;

7.

7.

Võidab tempo, sest peale c3 seisab Ra4 halvalt.

8. c2—c3

9. d2—d4

10. Ke1—f1

11. Oc1xf4

12. Of4—e3

Peale 12. Og3 järgneks ilka O—O.

13. g2—g3

Peale 13. g3 algab mustade tugev pealetung.

13.

14. Ld1—b3+

Valgel ei ole valikut, sest peale 14. e5 võidab f4.

14.

15. Rf3xh4

16. g3xh4

17. Oe3—f2

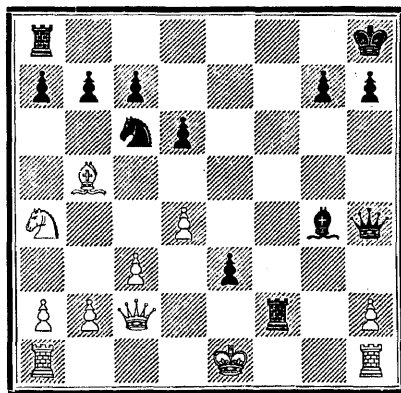
Peale 17. Kg1 järgneb Of3

17.

18. Lb3—c2

19. Kf1—e1

Valge loobus. Õieti käsitletud kuninga-gambiit annab mustale kiire võidu.

a b c d e f g h

Seis pärast 19 käiku.

Kooliea ületanute edasiõppimise võimalusi

Eestis üld- ja kutsehariduse alal

Inimese suur probleem on, kuidas elada ja läbi saada oma ümbruses. Kuid ta pole kunagi ajaloos rahuldunud lihtsa elus-olemisega, ta on tahtnud ja tahab osa võtta ka elu täiusest. Püüd sellele seab tänapäeva inimesele ette keerulisi ülesandeid, mida ta peab lahendama intensiivse ning tahtekindla tegevuse abil. Tegevust, mis inimesele meeldib, on nimetatud suurimaks õnneks, mida võib saavutada. Tegevus sünnib teatud ümbruses. Loomulik, et siis isik püüab kõigi oma käsutuses olevate vahenditega valitseda oma ümbruse üle või kohaneda sellega. Ta teeb mõlemaid; selleks ta peab tungima teda huvitavate asjaolude sisse, õppima tundma nende omapärasusi, hankima kogemusi neist. On näit. selge, et parem juht on see, kes tunneb põhjalikult oma alamaid.

Meid huvitavate asjaolude sisse tungimiseks leiame parima soodustaja hariduses. Mida haritum ja kogenum on inimene, seda elastsem on ta kohanemisevõime, seda selgemad on talle elunähtuste põhjused ja tagajärjed. Samuti: mida rohkem üks isik, rahvas või riik tunneb end vaimuvara omandamisel takistatud olevat, seda nimelt ähvardusena teiste poolt, — seda suurem on tema püüd hariduse poole.

Seepärast on ka eestlases tung hariduse järele suur. Meie kuuleme eestlasist, kes visalt püsivad kõrgemakultuuriliste rahvaste esindajatega ühes reas välismaa ülikoolides. Me kuuleme ka eestlasist — uurijaist, kes töötavad kuskil Skandinaavias või Kesk-Euroopas, et tuua lähimat selgust oma kodumaa ajaloolisse arengusse. Ka ei puudu teated andekaist eestlasist kas või uurijana Kaug-Idas või Vatikani keldrites.

Hariduse omandamisel esinevad vahest suured takistused, ent inimestasväärse on tihti nende võitjad. Mäletan juhust ühest gümnaasiumist, kus keegi poiss kahtles, kas ta suudab järele õppida ajaloo-osa, mis teised olid läbinud ühe semestri jooksul. Siis pani direktor, soliidse välimusega lahke härra, käe ta õlale ja lausus: „Teie ei kujutle, miks üks haridusejünger võib saavutada.“ — Ja ta jutustas elava näite samas õppivast meesõpilasest, kes teisetiübilisest koolist gümnaasiumi üle tulles oli õppinud kahe kuuga selle inglise keele osa järele, mille jaoks teistel oli kulunud kaks õppeaastat. Samuti loo tüdrukust, kes viieaastase gümnaasiumi lõpetas kolme aastaga.

Inimühiskond on ebaühtlaste isikute kogum. Mõned silmapaistvamad erinevused olenevad vanadusest, mõned kasvatuses, haridusest,

kalduvustest. Mõni on noorena osav ühes ametis, vanana aga hoopis teises. Sest milleks isik sobib, selgub tihti alles siis, kui ta ühele alale on põhjalikult käed külge pannud. Igal isikul ei ole ka n.n. õppimisajal isa või ema toetamas; ta peab teenima ja õppima vaheldumisi. Need ja palju muid asjaolusid tekitavad olukorra, et n.n. kooliea-ületanud peavad koolipingis uurima asju, mida teised tegid siis, kui neil olid alles juuksed sassis ja pale roosa. Miski aga ei tohi takistada, eriti väikerahvaste juures, inimeste loomulikku püüt kõrgemale.

Eestis on kooliea ületanuil edasiõppimise võimalusi kõigepealt teadema hariduse alal. Tartu ülikool seitsme teaduskonnaga ja Tallinna tehnikaülikool pakuvad selleks suurepäraselt võimalust. Neis asutustes pole ime, kui viiekümneaastane õpi kahekümneaastase kõrval. Meenub ütlus ühe soliidse asutuse direktorilt, kes alles 51. aastaselt lõpetas ülikooli: „Mul ju nüüd kõik paremini meeles kui teistel minuvastusel, kes lõpetasid ülikooli juba 25 aastat tagasi...“ Arvukalt on meil gümnaasiumi lõpetanuid, kes teenides raudteel, politseis või administratiivasutis, õpivad oma ameti kõrval ülikoolis. Paljudel on juba aastaid tagasi, mil lahktu gümnaasiumist ning hiljem sõjaväeteenistusest ja asuti igapäevast leiba teenima, võib olla isegi oma õppeajal tekkinud võlgu tasuma. Ei ole vist ka kahtlust, et suuremalt osalt neist saavad meile tarvilikud tõised ja sitked eestlased, sest neil jääb kergemeelne, isa rahakotile toetuv „üliõpilaselu“ hoopis maitsmata.

Teisist kõrgemaist õppeasutisist, mille ukseid on kooliea ületanuile lahti, võiks nimetada Tallinna konservatooriumi, Kõrgemat sõjakooli Tondil, Kõrgemat kunstikooli Tallinnas ja kõrgemat kunstikooli „Pallast“ ning kõrgemat muusikakooli Tartus. Kõrgemas sõjakoolis on küll ette nähtud vanuse ülemmäär, kuid see ei takista veel paljusid ohvitseri, kes juba aastaid on teeninud sõjaväes — kui ta võimed vastavad — astumast kooli, kuigi nad ei saa enam end lugeda kooliealisiks. Nimetatud muusikakoolides aga võib õppida igaüks, kel on võimalusi ja celdusi selleks. Kunstikoolid võivad meile tuua mitmeid näiteid, kus alles vanemas eas on jäetud oma senine amet ja end pühendatud kunstilisele tegevusele. Niisugused isikud viljelevad oma hiljaalatud tegevusala seda andumavalt ja nende intensiivne tööviljakus püsib „aeglase küpsemise“ tagajärjel kõrge vanaduseni. Jälgides ajakirjandusest autoriteetsemate isikute elukäiku, märkame tihti,

et nad on kõrgema hariduse saavutanud üsna soliidses aastais.

Üheks hinnatavamaks koolitüübiks üldkeskhariduse levitajana vanemaile isikuile on õhtukolledžid, nagu nad meil töötavad Tallinnas ja Tartus. Isikuil, kelle tööpäev kestab kuni kella 16-ni, on veel võimalik neis asutis oma keskharidust kas lõpetada, täiendada või alata, vastavalt võimeile. Tõsi küll, olen näinud inimesi, kelle tööpäev seetõttu on 16 ja rohkemgi tundi pikk, kuid see ei kohuta tavaliselt hariduseihkajaid. Kolledžides õpib ka kutsealal töötavaid isikuid, sest näit. põllunduslikul ja aianduslikul alal töötavalt isikuil kuulub, et need alad tänapäeval nõuavad juba üldharidust kui mitte gümnaasiumi, siis vähemalt keskkooli ulatuses.

Uudsemaks ja kooliea ületanuile just eriti sobivaks koolitüübiks tuleb pidada Kodukeskkooli ja kodugümnaasiumi. See Ameerikast pärinev korrespondentmeetodil töötav koolitüüp täidab lünga, mis meil oli koolielus. Järjest kasvav huvi nende koolide vastu ja õpilastearvu pidev tõus on selle tõenduseks. Ka see saab nüüd oma hariduse, kel poleks olnud võimalik koolis viibida ega oma kodukohast lahkuda. Ta töötab ajal, mil talle ta kohustused mahti annavad.

Huvitavamaks koolitüübiks kõigile asjasthuvitatuile on Soome-Taani ja Rootsi eeskujudel loodud rahvaülikoolid (Tallinnas, Tartus j.t. linnades) ja maarahvaülikoolid (Ravilas ja Kundas). Võrus märkisin kord rahvaülikooli loenguil väga elavat osavõttu, eriti kui ettekantavad palad olid populaarteaduslikud ja esitamisviis huvitav. Eriti meeldisid publikule loodusteaduslikud ja reisikirjelduse iseloomuga maateaduslikud loengud. Maarahvaülikoolid on väga heaks võimaluseks üldharidusliku ja kutseoskusliku taseme tõstmiseks maainimestele igas vanuses.

Isikuile, kes pole algkooli lõpetanud ja seda soovivad teha vanemas eas, on ka vastu tulnud. Alkooli lõpetada soovijal tarvitseb pöörduda vaid oma elukohale vastavalt kas linna- või maakoolivalitsuse poole ja talle määratakse, millise algkooli juures ta võib sooritada eksamid.

Väljaspool kooliea ületanuil võimalik oma haridust täiendada mitmesuguseil vabaharidustöö üritusil, mille keskkorraldajaks on Haridusliit. Korraldatakse igasugu lühema- ja pikemaajalisi kursusi, nagu keelte-, joonistamise-, modelleerimise-, tantsu- ja näitekursused; vaidlusõhtuid, kõneõhtuid, kirjanduslikke kohtuid jne. Kahtlemata iga osavõtja, olgu ta vana või noor, õpib neist midagi. Muusikalise hariduse eest vabaharidustööna hoolitseb meil Lauljate Liit. Paljudes asutatud laulukoorides on seatud sisse ka hääleseade- ja noodiõpetus-tunnid.

Üks väga tunnustatud organisatsioon on Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus. See organisatsioon haarab väga palju alasid, mida ta arendab heade tagajärgedega. Mainimisväärsamad on kirjanduse ja kunsti õpiring, muusikaharu, esperantoharu ning kirjandus-

rahvatantsu-, male-, tehniline-, spordi- ja naisklubi. Niisugune mitmekesine ja rõõmuküllane tegevus haarab igas vanuses kaastöötajaid. Üldtuntud on ka ÜENU poolt väljaantav ajakiri „Eesti Noorus“.

Ei saa märkimata jätta ka raadiosaadete kasulikkust kooliea ületanute hariduse täiendamiseks. Teaduslikud loengud, keelte tunnid, lugemistunnid ja alles hiljuti Ameerika eeskujudel üritatud küsimuste-vastuste sarjad vaid cotavad osavõtjaid, vanusest küsimata.

Kutsealal on kooliea ületanuil võimalik edasi õppida mitmes kõrgema astme kutse-koolis, mis baseeruvad üldhariduslikul keskkoolil või kutsekeskkoolil. Neist nimetatagu Õpetajateseminare, Tartu ja Tallinna tehnikumi, hiljuti asutatud Metsandusinstituuti Voltvetis, Õisu Piimandusinstituuti ja ka Kehtna Kõrgemat Kodumajanduskooli Rakveres. Õpetajateseminaries võib näha kolmekümneaastasi õpilasi ja Piimandusinstituut õpetab inimesi, kelle vanus on kolmkümmend ja rohkem. Samuti võimaldatakse vanemal isikuil edasi õppida gümnaasiumile rajatud kõrgemais kutsekoolides, nagu Tartu ja Tallinna pedagoogium, Kodumajandusinstituut, politseikool, sõjaväeõppeasutused Tondil. Pedagoogiumide juures paljud vanemad isikud on õpetajakutse eksamid sooritanud küll koolis õppides, küll eksternina, ja politseikoolis hakatakse tihti alles õppima mitu aastat päälle sõjaväeteenistust.

Põllumajanduslikul alal on kooliea ületanuil üsna palju edasiõppimisvõimalusi. Nii töötab vanemaid õpilasi keskastme kutsekoolides (õppeaeg 4 aastat), nagu Olustvere, Jäneda ja Väimela põllunduskeskkoolid, Vahi põllutöö- ja karjakasvatusekool ning Rápina ja Türi aianduskeskkoolid. Neis on üsna sa-

gedane nähe, et kooli lõpetanu on kolmekümne-aastane. Ka juba mitmendat aastat töötavas Kodupõllunduskeskkoolis on õpilaste vanadusvahe väga erinev. See koolitüüp olekski soovitatav just vanemaile põllumehile, kes ei soovi just kinni jääda üldiseile oskusele põllumajanduse alal. Mäletan juhtumit, kus noorperemees, kes ei olnud mitte enam poisikese aastais, juhtis eeskujulikke talu, ja tast räägiti, et ta õpib ka veel koolis. Mitmed naabrid aga ei saanud aru, millal noormees sai aega „käia kooli“ — sest ta oli igapäev hommikust õhtuni tööl — ega aimanudki, et talupärijal käis koolitarkus posti kaudu.

Keskastme kutsekoolidest, milles õppimishimulisile pole seni tehtud erilisi takistusi vanaduse pärast, on veel tuntumad tüübid, mille õppeaeg on 1—4 aastat. Näit. 6. kl. algkoolile rajatud kaheaastased põllunduskoolid Pollis, Arknas, Vigalas, Vodjas, Penijõel ja samasugused aianduskoolid Pollis, Ravilas, Vigalas, Vahil, Vodjas. Niisama mõned kodumajanduskoolid, naiskutsekoolid, tööstuskoolid, karjatähtajatekoolid (Väimelas), mitmesugused ärandus- ja kaubanduskoolid, kalanduskoolid (Pärnus), sooparanduskool (Toomal), kontrollassistentide koolid, tööstusõpilastekoolid, kunsttööstuskool (Tallinnas), merikool ja laevamehaanikutekool (mõlemad Tallinnas). Neis koolides oleme näinud 28—40 aastasi õpilasi ega saa ütelda, et nad teeksid õpetajaile erilisi raskusi. Nad töötavad isegi innukamalt kui nooremad, sest nad on teadlikumad kooli sihtidest ja ülesandest. Nad sulavad üldiselt ühte koolicalistega, jah, isegi õpilasnäljad on sarnased. Kuid üldiselt näib olevat kasulikumgi vanemate õpilaste olemasolu neis koolides. Nimelt tuleb vahest niisugustesse koolidesse (eriti maal) nooremaid, kelle kasvatus ei ole just hiilgav ja siis on õpilaste endi hulgas leiduvad tasakaalukamad ja vanemad „pead“ suureks kergenduseks õpetajale. Ka õpilaste sisemist elu ning isetegevust juhvivad neis koolides enamuses vanemad õpilased. Nii jõudsid paar aastat tagasi ühises ruumes töötavad põllundus- ja aianduskool isetegevuse teel nii kaugele, et otsid koolile raadio ja korraldasid kutsealalise ekskursiooni Soome. Niisugused saavutused näisid olevat just agaramate vanemate õpilaste eestvõtmise teene. Samuti oli meeldiv näha kunsttööstuskoolis, et õpilaste muusikaringi juhatas edukalt kogenum õpilane, kes ennem oli õppinud muusikakoolis.

Palju tähelepanu on leidnud ka ühistegevusekooli tüüp, eriti ühistegevuse alal töötavate isikute poolt. Ka vanemad tegelased ühistegevuse alal leiavad, et selles koolis õppimisest on olnud meilegi tunduvat kasu.

Nagu üldhariduslikul alal, nii ka kutsealal on kooliea ületanuil võimalik õppida igasugu kursusel. Nii korraldatakse kursusi aiandusassistentidele, põllunduskooli lõpetanuile, mesinikele, asjaarmastajatele aednikele, traktorijuhtidele, maamõõtjatele, metsakasvatajatele, väikeloomapidajatele jne. Töötavad igasugu raamatupidamise-, masinakirja-, kiir-

kirja-, juurdelõikamise-, kangakudumise-, lapsehooldamise- ja palju muid mitmesuguse õppekavaga kursusi. Neist kõigist osavõtjad võivad olla nii nooremast kui ka vanemast generatsioonist. Mõned kursused on üsna tihedalt seotud kooliga, nagu näit. joonistamise, modelleerimise ja aiandusarhitektuuri kursused Kõrgema Kunstikooli juures Tallinnas. Viimane on mõeldud just neile, kes oma kutsealal juba on töötanud. Kuna iluaedade ja vabaõhu-eluruumide loomise küsimus on meil praegu väga aktuaalne, siis on sellest kursusest huvitatud nii vanad kui ka noored. Osavõtjail kuuldu, et aiatehnikasse ja arhitektuuri puutuvad küsimused vajavad üsna põhjalikku tundmist enne, kui saab luua endale kunstipärase iluaia, millega on rahul ka teised. Ka aastaid töötanud aednik ei saa sellega toime enne, kui ta ei süvene aiaarhitektuuri küsimusisse, liiati et meil pole õppeasutust, kus seda küsimust põhjalikumalt oleks käsitletud.

Kutsealal on väga tihedalt seotud teooria ja praktika. Praktika moodustab paratamatult suurema osa ametiõppimisajast. Suuremad ning modernsemad põllundus-aianduslikud ettevõtted, tehased, tööstused ja teised käitised võimaldavad meil praktiseerimist nii vanemal kui nooremal isikuil, makstes isegi töötasu. Kui juht, kellele praktikant allub, võimaldab talle mitmesuguseid töid, on praktiseerimisest määratu kasu. Hiljuti võisin näha juhtumit, kus kauaaegne aiandusõpetaja oli tulnud praktiseerima aianduslikku ettevõttesse, et värskendada teadmisi.

Üldiselt on üld- ja kutsehariduslikul alal kooliea ületanuil suureks eneseharimise võimaluseks raadiosaade, kultuurfilm, raamatukogud ja ajakirjandus. Näit. ei saa vist küll paremat ülevaadet mesilase arenemiskäigust, kui seda võisime näha ühe eelmise hooaja kultuurfilmis. Mõnigi vana mesinik võinuks säält veel palju õppida.

Hääks edasiõppimise võimaluseks on meil ka asjaolu, et igasugused erialalised katsuvad organiseeruda üle maa. Iga teadusmees ja kunstnik, olgu ta üksiktöötaja, peab jälgima nii või teisiti oma kaasmaalaste saavutusi. Me ei või luua midagi uut, kui me ei tea, mis enne on tehtud. Peame seega hindama hästiorganiseeritud grupitööd kui inimese tegevuse viljakamat vormi. Kuid sääljuures peame õppima sügavalt aru saama ka inimesse endasse puutuvaist küsimusist, võimaldama igale indiviidile ta energia otsarbarekat rakendamist.

Nii peame alati õppima, ka kooliea ületanud, sest õppimiseks pole aeg kunagi hiline. Kes ei lähe edasi, jääb maha. Keegi on ütelnud: „Halb ei ole rumal olla, halb on rumalaks jääda.“ On seepärast tervitatav, et ka kooliea ületanud omavad tõhusaid edasiõppimise võimalusi Eestis.

*Eesti Haridussõprade Seltsi
võislusel 1940 hinnatud
II auhinna*

Suusad on nüüd küll vahetatud oda, ketta, labida ja kangi vastu — meie pisut hilinenud pilt näitab aga Kaiu ja Inglise osakonna spordiväge 10. III võistlustel.

ÜENU Ohtu osakonnast

Osakonna tegevus aprillis jõudis peaaegu haripunkti. Püsiv töö toimub kõigis tegevusharudes. Osakonna Rahvaülikool tegutseb kolmandat kuud. Aprillis olid loengud: mesindust, toitlustest, spordist ja loomade tervishoiust. Maikuu lõpeb Rahvaülikooli töö. Maikuu kavas on: aianduse- ja metsandusepäev, piksekaitse kursus ja töö lõpp-aktus. Naisringis tegevus elustus uue juhatusega. Juhatust täiendati kahe liikme võrra, seega viie liikmeline. Äsja lõppes nädalane heegeldamis- ja varrastelkudumise kursus. Ringkutsus ellu naisvõimlemise ja rahvatantsu rühma, kuna meesvõimlemisrühm tegutseb spordiharu juures. Näitering õppis H. Raudsepa „Mustahamba“, mis lavastati 1. mail. Osakonna algatusel toimus ümbruskonna elektrifitseerimise ja Kulna elektriühistu asutamise koosolek. Raamatukogu on tunduvalt suurenenud osakonna kättes. Saades Keila vallavalitsuselt 230 köitelise kogu, siis on aga praegu os. kogus üle 560 köite, juurdekasv 2–3 aastaga kaunis suur. Mandoliiniorkestrit on täiendatud uute mänguriistadega. Eelolev suvi töötab rohkem tööd anda Maanoorte- ja Spordiringile.

Jõudu seks!

E. V.

Elvast

ÜENU Elva osakonnale on viimased kuud mõndagi uut kaasa toonud. Esijoones olgu märgitud juhtkonna uuendamist. Nüüd juhib osakonna tegevust teatavalteline ja innustatud noorsoolane Ilmar Anton.

Aasta esimese veerandi töösaavutustest olgu märgitud lähemate sõprussidemete loomist Nõo naaberosakonnaga, milleks tehtud vastastikuseid külaskäike parimate tulemustega. On organiseeritud mitmeid võistlusi, peamiselt males ja suusatamises, ent toimusid ka esimesed rahvatantsuvõistlused (auhinnatud paariks Maimu Must ja Oskar Nigol). Korraldatud on mitmed peod, organiseerimisel on koduskaunistamise töö hoogus läbiviimine peamiselt ühisistutamiste näol. Sportlastest näi-

tasid aktiivsemat tegevust poksijad, kellele korraldati kursused. Ka valmistatakse suvis- teks ÜENU üldpidustusteks. Selleks on kor- duvalt kohal viibinud rahvatantsijate ja nais- võimlejate instrueerimiseks instr. prl. Olup. Külasthanud on elvalasi ka üldinstruktor O. Uudeküll.

Kevade saabudes kandub tegevus rohkem vabasse loodusse. Kavatsusi on siin nii mõn- dagi: rakendatakse tõhe taas jalgpallimees- kond, organiseeritakse matku ja külaskäike, asutakse suurema Elva ja Nõo osakondade ühispeo läbiviimise ettevalmistustöödele (pidu tahetakse pidada Vapramäel), jätkatakse Tal- linna pidustuste vastu valmistumist jne. Indu selleks kõigele!

22. ringkonna võistlused

ÜENU 22. ringkonnale korraldati Elva osa- konna eestvõttel esimesed võistlused males ja suusatamises Elvas. Males läks „tulles“ viis meeskonda kolmest osakonnast (Elvast, Kui- gatsist ja Paluperast). 8-tunnilise heitluse järele selgusid tulemused, mille järele Elva 1. ja Kuigatsi 1. meeskonnad said võrdset punktide — 6,5, jagades 1. ja 2. koha. Üksik- tulemuste osas said võrdset punkte elvalane E. Soopalu ja kuigatslane K. Davõdov.

Ringkonna suusatamisvõistlusest osavõtjaid oli peale elvalaste ainult Kuigatsist. Võitjaks tuli Elva osakond 52 punktiga, saades ÜENU Keskjuhatuse rändauhinna.

Pärnumaa Keskkorralduse tööst

ÜENU Pärnumaa Keskkorralduse tegevus möödunud aastal oli tagasihoidlik. Suuremate ühisürituste läbiviimist segas suuresti ÜENU kavatatavate suurpidustuste korraldamine Tallinnas.

Talvepäev peeti möödunud aastal Vändras. Pärnus korraldati rahvatantsude propaganda- õhtu ning anti välja oma sisukas album „Pär- numaa Noorus nr. 2.“

Edukamalt töötas ÜENU Pärnumaa Kes- kkorralduse juure organiseeritud kõnelejate kaader, kus sõideti osakondadesse kõnelema. Nii on kõnelejad Keskkorralduse esimees Erv. Laarmann osakondades 2 korda, Tarmo Tammsoo, keskkorralduse sekretär 4 korda ja Sergei Marand, abisekretär 1 kord. Eeloleval aastal kavatakse veelgi intensiivsemalt or- ganiseerida oma kõnelejate ning instrueerijate saatmist Pärnumaa osakondadesse, et muuta keskkorralduse ja osakondade kontakti tihedamaks.

Kõiki osakondi, kes vajavad refereerijaid või kõnelejaid, palutakse sellest teatada vähe- malt kaks nädalat ette E. Laarmannile, Pärnu, Mere 1, või T. Tammsoo, Vändra Alustesse. Ühtlasi ära märkida ka referaadi või kõne soovitava teema.

LUHITTEATIED

ÜENU OSAKONDADEST

ÜENU Piiri-Metsa osakond Pärnumaal korraldas Massiarus ja ümbruskonna rahvamajas realkinoetendusi. Mitmesuguseid teaduslikke, ringvaatelisi ja kultuurfilme demonstreeris kitsasfilmi aparaadiga hra A. Lellep Tallinnast.

Virumaa Rahvaülikooli juure asutati 8. aprillil ÜENU VR. osakond, kuhu liikmetena kuulub nii õpilasi kui ka õppejõude. Virumaa rülikool muutus 1. aprillist sihtasutiseks, mille üheks ülevalpidajaks liikmeks ÜENU Keskuhatas.

Noorsoolased kuninga lossis. Põltsamaa linnavalitsus lubas ÜENU Põltsamaa osakonnale kasutamiseks Põltsamaa ajaloolisest lossist kaks n.n. „härä magamistuba“. Ruumid antakse osakonnale üle neil päevil. Teatavasti oli Põltsamaa loss meie ainukesi kuninga losse.

Suurema aastapäeva ja lipu õnnistamise ning üleandmise aktuse korraldas ÜENU Tõrva osakond 1. mail Tõrva rahvamajas. Kõnelesid riigivolikogu liige J. Kokk ja ÜENU peasekretär A. Meikop.

Suurema spordiväljaku ehitamisele kavatakse asuda ÜENU Sillamäe osakond. Osakonna liikmetest tegeleb spordiharus 41.

Liikmete arvult olid 1939 aastal suuremateks ÜENU maaosakondadeks: Kiltsi 256, Kurenurme 103, Essu-Katela 100, Jäärja-Veelikse 100, Karinu 95, Satseri 94, Tudu 94, Seliküla 83, Kaiu 81, Tsiistre 79, Kohtla-Järve 77, Kukruse 75, Tamsalu 75, Vinni-Pajusti 74, Valtu 71, Sompä 70 ja Kasevälja 70 liikmega. ÜENU Tallinna osakonna liikmete arv oli 1083.

ÜENU osakondades töötas 1939 aastal 82 laulukoori, kokku 2133 kooriliikmega, mis keskmiselt iga koori kohta teeb 26 lauljat. Suuremad koorid olid: Tallinna 120, Hõimla 71, Tartu 60, Viljandi 54, Simuna 45 ja Valtu 42 liikmega. Tegevus seisab 2 kooris. Puudub liikmete arv 4 kooril. Koori asutamise kavatsusi on 15 osakonnal.

Suurima arvu tegevusharusid ja rühmasid olid 1939 aastal kujundanud: Tallinna (14), Mädaepä (11), Tartu (11), Inglise (10), Käosalu (10), Hõimla (10), Vihterpalu (10), Kehra (9), Sompä (9), Kiltsi (8), Kuldre (8), Kurenurme (8), Sadala (8), Truba (8) ja Vinni-Pajusti (8) osakonnad.

Oma maja ehitamisele on asunud ÜENU Muru osakond, milleks viimase lume-

teega materjali kohale veeti. Maja krunt saadakse riigilt.

ÜENU Tartu osakond tähistas 17. märtsil oma 19 aastapäeva. Aastapäeva pidustusi korraldatakse tuleval aastal suuremal kujul.

ÜENU Tartu osakonna liikmete arv on tõusnud üle 300. Teotsetakse 11 ringis, milledest suurim noortering 96 liikmega. Aastapäeva aktusel võeti noorteringi vastu 16 uut liiget. Noortering toimetab ajakirja: „Põhja Täht“.

ÜENU Õhne osakonnas liigub tegevus hoogsalt. Võetakse osa hoiuste kogumise võistlusest ja asutakse kohamuistendite kogumisele. Liikmeid on praegu 45.

ÜENU Venevere osakonnal täitus tegevuses 12 aastat. Ruumide küsimusest sai osakond üle ehitades 700-kroonilise toetusega vallamajaga ühise katuse alla peosaali ühes lava ja jalutusruumiga. Osakonnas töötavad puhkpilli orkester, naiskoor, segakoor, rahvatantsurühm, spordiring ja näitering. Raskusi teeb spordiväljaku puudumine.

ÜENU Saduküla osakond on töötanud intensiivselt. On võetud osa Tallinna ja Tartumaa mängudest, Viljandimaa ja Tartumaa suvepäevadest. Võimlemisjuhid Aarandid on olnud elavalt asja juures. Võimlemiskavade õppimiseks on korraldatud 103 harjutust ja rahvatantsude õppimiseks 23 harjutust. Mandoliinide orkester on harjutanud 63 ja esinenud 14 korda. Näiteharu lavastas 2 näidendit ja pidas 22 harjutust. Sportlased on võtnud osa mitmest võistlusest, pidanud harjutusi ja 18 töökoosolekut. Tegutseb veel maleharu ning käsil on kodukaunistamisharu ellukutsumine.

ÜENU Valga osakond moodustas kohalikest tegelasist finantstoimkonna. Käsil on korjandus, mille sissetulek läheb uute ruumide ja suvikodu asutamiseks.

21. märtsil asutati Järvamaal Kareda algkooli ruumes ÜENU Vana-Kareda osakond. Koos oli 50 asutajat liiget. Osakonna aadress on: Kareda, Koigi.

ÜENU Soonorme osakond tähistas 10 aastast tegevust. Edukalt teotsetakse spordi ja kodukaunistamise alal. Teotseb õpiring.

ÜENU Viljandi ja Võidu osakonnad kavatsesid Saksamaale lahkunud Helmerseni „Kleinhofi“ talu hankida riigilt ühiseks suvikoduks.

ajakiri EESTI NOORUS ilmub kord kuus

Vastutav ja peatoimetaja August Meikop tegevtoimetaja H. Tarand

Toimetatus: G. Ernesaks, A. Leinjärv, H. Lepik, A. Moor, U. Toomi, O. Uudeküll.

Aadress: Lembitu 20, Tallinn. Telefon 429-77. Posti jooksev arve nr. 156.

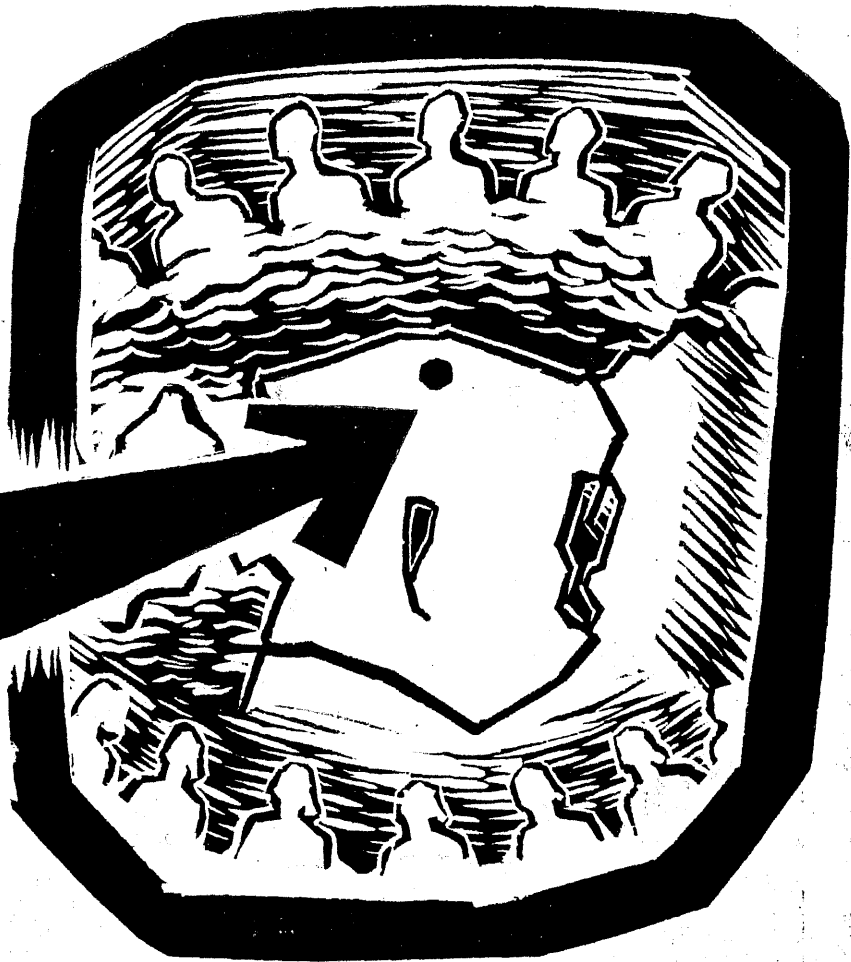
Tellimishind: aastaks kr. 3.—, poolaastaks kr. 1.75.

Väljaandja: Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse Keskuhatas.

Trükikoda „Estotruk“ Suur Karja 8, Tallinn. 1940. a.

Reserveeritud

15./16.
JUUNIL
1940

esitab

**EESTI ORGANISEERITUD
NOORSOO PAREMIK**

OMA XX AASTASE TÖÖ JA TEGEVUSE TULEMUSI
koorilaulus, võimlemises, rahvatantsus ja spordis

**ÜENÜ
NOORSOOPIDUSTUSTEL**

TALLINNA KADRIORU STAADIONIL

***Olge tervitatud seda sündmust kaasa elamas!
Tele kuulete ja näete unustamatu!***